

Toni Niittymäki

**SELVITYS VUONNA 2005
PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÄVISTÄ OPPILAISTA,
JOTKA EIVÄT HAKENEET OPISELUPAIKKA
KEVÄÄN TOISEN ASTEEN YHTEISHAUSSA**

© Opetushallitus ja tekijät

Kansi: Satu Salmivalli

Kannen kuva: Fennopress

Graafinen suunnittelu: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

ISBN 952-13-2556-9 (nid.)

ISBN 952-13-2557-7 (pdf)

Hakapaino Oy, Helsinki 2005

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	5
1 JOHDANTO	7
1.1 Selvityksen tavoitteet	8
1.2 Selvityksen taustaa.....	9
1.3 Selvityksen rakenne.....	10
2 KOHDERYHMÄN MÄÄRÄLLINEN KUVAUS.....	11
2.1 Päätöluokkalaisten määrä lääneittäin	11
2.2 Hakematta jättäneiden suhteelliset osuudet yhteishakualueittain	12
2.3 Hakematta jättäneiden suhteelliset osuudet kunnittain	14
3 KYSELYAINEISTON KUVAILU	15
3.1 Vastausprosentti.....	15
3.2 Vastanneiden jakautuminen.....	16
3.3 Hakematta jättäneiden koulumenestys	16
3.4 Hakupäätökseen vaikuttaneet henkilöt	18
4 SYYT HAKEMATTA JÄTTÄMISEEN	20
4.1 Hakeutuminen muuhun koulutukseen	21
4.2 Lisäopetuksessa opiskelevat ja päättötodistuksetta jäävät.....	21
4.3 Syyt, joiden perusteella osa oppilaista jää koulutuksen ulkopuolelle	22
4.4 Opinto-ohjaajien toimittamat tiedot	23
5 HAKEMATTA JÄTTÄNEIDEN ASENNOITUMINEN OHJAUKSEEN, TUKEEN SEKÄ KOULUNKÄYNTIIN.....	24
5.1 Arviointia oppilaanohjauksesta	24
5.2 Tarpeet tukitoimille	27
5.3 Asennoituminen koulunkäyntiin.....	29
6 KERTOMUKSET	31
6.1 Työhön ja ammattiin liittyvät tarinat	31
6.2 Opiskelusta kertovat tarinat.....	33
6.3 Tarinat perheestä	34
6.4 Yhteenvetoa tarinoista	35
7 LOPPULUKU	36
7.1 Yhteenveto.....	36
7.2 Mitä selvityksestä on opittu?.....	38
7.3 Toimenpide-ehdotukset.....	40

LÄHTEET	42
Liite 1: HAKEMATTA JÄTTÄNEET KUNNITTAIN	43
Liite 2: KYSELYLOMAKE	59
Liite 3: SAATEKIRJE.....	64
Liite 4: TILASTOLLISEN ANALYYSIN MUUTTUJAT	65

TIIVISTELMÄ

Selvityksessä tarkastellaan kevään 2005 yhteishaussa opiskelupaikkaa hakematta jättäneitä perusopetuksen päättöluokkalaista tilastomateriaalin ja tarkoitusta varten kerätyn kyselyaineiston avulla. Ensisijaisena tavoitteena on luoda valtakunnallinen kokonaiskuva yhteishaussa hakematta jättäneistä ja heidän ohjaustarpeistaan sekä asennoitumisestaan erilaisia tukimuotoja ja koulunkäyntiä kohtaan. Toisena tavoitteena on pohtia yhteishakuun liittyvän tiedonkeruun merkitystä ja kehittämistä.

Yhteishaussa jätti hakematta 2,6 prosenttia päättöluokkien oppilaista. Selvityksen perusteella iso osa yhteishaussa hakematta jättäneistä ei kuitenkaan jää täysin koulutuksen ulkopuolelle tulevana syksynä. Kyselyyn vastanneista 567 oppilaasta lähes puolet ilmaisi aikeensa hakea opiskelupaikkaa suorahaussa oppilaitoksista tai -linjoilta, jotka eivät kuulu yhteishaun piiriin. Muista kyselyaineistosta nousevista hakemattomuuden syistä keskeisimpiä olivat aikomus jatkaa opintoja perusopetuksen lisäopetuksessa (22,8 prosenttia vastanneista) ja se, että oppilas ei tiennyt minne hakisi (25,9 prosenttia vastanneista). Syksyllä koulutuksen ulkopuolella olevien määrä on huomattavasti suurempi kuin kevään yhteishaussa hakematta jättäneiden määrä. Tästä voidaan päätellä, että koulutuksen tarjonta ja kysyntä eivät aina kohtaa.

Opiskelupaikkaa hakematta jättäneet oppilaat ovat kyselyn perusteella keskimäärin varsin tyytyväisiä saamaansa oppilaanohjauksen määrään. Oppilaanohjauksessa oli oppilaiden mielestä eniten parantamisen varaa kiinnostuksen herättämisessä ammatteihin ja opiskelutavoitteiden yhteisessä asettamisessa. Mahdollisista tukimuodoista oppilaat suosivat keskimäärin enemmän lisätietojen ja ohjauksen saamista verrattuna tukiopetukseen. Tukiopetuksen koki yhteishaun ulkopuolella hakevaa oppilasta hieman tärkeämmäksi sellainen oppilas, joka ei aikonut hakea syksyn koulutukseen lainkaan. Kysyttäessä koulutukseen liittyvistä asenteista keskeiseksi asiaksi muodostui positiivinen suhtautuminen koulutukseen tulevaisuudessa: lähes kaikki vastaajat näkivät kouluttautumisen elämän myöhemmässä vaiheessa tarpeelliseksi.

Selvityksen perusteella muodostettiin mm. seuraavat toimenpide-ehdotukset: kehitetään oppilaanohjauksen työelämää ja ammattitietoutta koskevaa sisältöä, tutkitaan lisäopetuksen merkitystä lisäopetuksen jälkeisen jatkokoulutukseen hakeutumisen suhteen, kehitetään ja selkeytetään yhteishakuun liittyvää seuranta- ja tukimuotoja ja tilastointia sekä toteutetaan monipuolista aikaisen puuttumisen periaatetta noudattavaa oppilashuoltoa yhteistyössä oppilaitosten ja vanhempien kanssa.

1

JOHDANTO

Perusopetuksen päättävillä nuorilla on oppivelvollisuuden loppuessa edessään uusi elämänvaihe. Useat nuoret ovat ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa heiltä odotetaan merkittävää valintaa sen suhteen, mihin suuntaan he haluavat elämäänsä jatkaa. Osalla nuorista on jo selvä toiveammatti, mikä helpottaa tulevaisuudensuunnitelmien tekemistä. Toisille tulevaisuus ei ole yhtä selvä. Osa näistä nuorista hakee opiskelupaikkaa yleissivistävän koulutuksen alalta siksi, että siten on mahdollista saada lisää aikaa suunnitelmien kypsyttelyyn. Osa nuorista taas jättäytyy koulutuksen ulkopuolelle etsimään itselleen oikeaa alaa.

Nuorten elämää käsittelevissä tutkimuksissa ajankohdasta, jolloin perusopetus päättyy ja toisen asteen koulutus alkaa, käytetään usein termiä nivelvaihe. Yhteiskunnallisesti nivelvaihe on merkittävä asia monessakin mielessä. Ensinnäkin asiaa voidaan tarkastella puhtaasti taloudelliselta kannalta. Tutkimukset osoittavat, että työelämään siirtyminen on aina sitä varmempaa, mitä korkeampi koulutus nuorella on. Erityisen korkea työttömyys on niiden nuorten joukossa, jotka eivät ole suorittaneet minkäänlaista perusopetuksen jälkeistä tutkintoa.¹

Nyky-yhteiskunta vaatii jäseniltään monenlaisia tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, joita toisen asteen koulutuksella on mahdollista saavuttaa. Toisen asteen koulutuksella on opetustehtävän lisäksi myös kasvatuksellinen tehtävä, jossa korostuvat opiskelijalle annettavat valmiudet vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä mahdollisuus tukea koulutuksella opiskelijan myönteistä kasvua aikuisuuteen. Yhteiskunnan jäseneksi kasvamisen näkökulmasta toisen asteen koulutuksella on positiivinen vaikutus: se edistää vastuun- tuntoista kansalaisuutta.

Tässä selvityksessä tarkastellaan perusopetuksen päättöluokkalaisten ha- keutumista jatko-opintoihin. Parhaimmillaan nivelvaiheeseen liittyy positiivisia kokemuksia, kun nuori saa itse oman kiinnostuksensa perusteella tehdä

¹ Järvinen & Vanttaja 2005.

omaan elämäänsä liittyviä valintoja. Joidenkin kohdalla nivelvaiheessa voi kuitenkin saada alkunsa syrjäytymiseen johtava tapahtumaketju, vaikka todennäköistä on myös se, että syrjäytymiseen johtanut tie on usein pitempiaikaisen kehityksen ja olosuhteiden tulosta.

1.1

Selvityksen tavoitteet

.....

Perusopetuksen yhdeksännen luokan ja lisäopetuksen oppilaat hakeutuvat jatko-opintoihin, lukioon tai ammatilliseen koulutukseen keväällä järjestettävässä toisen asteen yhteishaussa. Valtaosa päättöluokkalaisista osallistuu yhteishakuun. Joka vuosi osa oppilaista ei kuitenkaan syystä tai toisesta hae oppilaitospaikkaa yhteishaun kautta. Tässä selvityksessä tarkastellaan näitä yhteishaussa hakematta jättäneitä oppilaita ja hakematta jättämisen syitä.

Selvityksen empiirinen osuus kerättiin keväällä 2005 kyselytutkimuksella, jossa tiedusteltiin perusopetuksen päättäviltä oppilailta heidän syitänsä olla osallistumatta toisen asteen yhteishakuun. Kysely tehtiin nimenomaan niille oppilaille, jotka jättivät hakematta yhteishaussa. Oppilailta tiedusteltiin hakematta jättämisen syiden lisäksi heidän näkemyksiään ohjaustarpeista ja opiskelun merkityksestä. Mukana oli myös kysymyksiä oppilaiden tulevaisuudensuunnitelmista. Kysely kattoi koko maan, vaikka sitä laadittaessa jouduttiinkin aikataulullisista syistä rajaamaan ruotsinkielinen perusopetus kyselyn ulkopuolelle.

Kysely laadittiin työryhmässä, jossa olivat mukana Opetushallituksen Nuorten osallisuushankkeen projektipäällikkö Elise Hänninen, suunnittelija Tenho Laukkanen Länsi-Suomen lääninhallituksesta, projektisuunnittelija Toni Niittymäki Länsi-Suomen lääninhallituksesta, Tampereen nuorten osallisuushankkeen (TRENO) ja lisäopetuksen koordinaattori Heli Piikkilä sekä tutkija Jukka Vehviläinen Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksesta.

Tämän selvityksen tavoitteena on luoda kyselyn tulosten perusteella valtakunnallinen kokonaiskuva oppilaiden syistä olla hakematta yhteishaussa. Lisäksi selvityksessä tarkastellaan nuorten ohjauspalveluihin liittyviä kokemuksia sekä heidän tulevaisuudensuunnitelmiaan. Kyselyaineistosta tehtävien päätelmien ohella keskeisenä tavoitteena on myös pohtia laajemmin selvityksen merkitystä ja tarvetta sekä edellytyksiä vastaavan tiedon keräämiselle tulevina vuosina.

Vastaava selvitys on tehty hieman suppeampana Länsi-Suomen lääninhallituksen sivistysosastolla vuosina 2003 ja 2004.² Länsi-Suomen lääninhallituksen selvitysten perusteella yhteishaussa hakematta jättäneitä oli molempina vuosina Länsi-Suomen läänissä noin 1,7 prosenttia perusopetuksen päättöluokkien oppilaista. Vuonna 2004 hakematta jättäneistä noin kolmasosa haki yhteishaun ulkopuoliseen koulutukseen, noin neljännes ilmoitti hakeutuvansa perusopetuksen lisäopetukseen ja viidesosa ilmoitti muita syitä hakemattomuutensa perusteluiksi.

1.2 Selvityksen taustaa

Toisin kuin Länsi-Suomen lääninhallituksen selvitykset, tämänvuotinen selvitys on valtakunnallinen. Selvitys on toteutettu osana Opetushallituksen koordinoimaa ja hallinnoimaa Nuorten osallisuushanketta, jolla pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä sekä edistämään heidän osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiaan. Osallisuushankkeen tavoitteena on kehittää pysyviä käytäntöjä ja toimintamalleja nuorten osallisuuden edistämiseksi. Hankkeen kohderyhmänä ovat erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa olevat nuoret.

Nuorten osallisuushanke sai alkunsa vuonna 2002, jolloin pääministeri Paavo Lipposen aloitteesta kokoontuivat työmarkkinakeskusjärjestöjen, Kuntaliiton ja kirkon edustajat sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön, työministeriön ja opetusministeriön ministerit ja virkamiehet sekä nuorisotutkimuslaitosten ja nuorisojärjestöjen vastuuhenkilöt. Näistä tahoista koottu johtoryhmä esitti kesäkuussa 2002 toimenpideohjelman, jonka perusteella päätettiin aloittaa valtion ja kuntien yhteistoimintakokeilu, jonka koordinoivastuu siirrettiin vuonna 2003 Opetushallitukseen.³

Nuorten osallisuushanke koostuu 38 hankkeesta, joissa on seudullisen yhteistyön myötä mukana 75 kuntaa. Tavoitteiltaan Nuorten osallisuushanke on yhteydessä myös koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan. Valtioneuvosto hyväksyi 4.12.2003 hallitusohjelmassa asetettuihin koulutus- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin sekä hallituksen strategia-asiakirjaan perustuvan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2003–2008. Kehittämissuunnitelmassa valtioneuvosto asetti tavoitteeksi nopeuttaa nuorten siirtymistä koulutukseen ja koulutuksesta työelämään, mikä edellyttää

² Mäkipää 2003, Suonia 2004.

³ Toimenpideohjelma nuorten osallisuuden edistämiseksi 2002, Vehviläinen 2005, 11–13.

mm. opiskelijavalintojen kehittämistä ja koulutuksen läpäisyn parantamista. Lisäksi tavoitteeksi asetettiin nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen vahvistamalla tukiopetusta, erityisopetusta, opiskelija- ja oppilashuoltoa sekä toteuttamalla koulutustakuu ja kehittämällä maahanmuuttajien koulutusta.⁴

Kehittämissuunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi perusopetuksen päättävälle nuorille muodostettava koulutustakuu, jonka tavoitteena on, että vuonna 2008 vähintään 96 prosenttia perusopetuksen päättävistä aloittaisi samana vuonna lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa tai perusopetuksen lisäopetuksessa. Tavoitteen toteutumiseen pyritään kehittämällä oppilaanohjausta, perusopetuksen lisäopetusta sekä toisen asteen opiskelijavalintajärjestelmää. Lisäksi kehityssuunnitelmassa esitetään tavoitteeksi perusopetuksen jälkeisen jatko-opiskelupaikatta jäävien nuorten seurannan kehittäminen yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa sekä selvityksen laatiminen nuorten hakeutumisesta ja valikoitumisesta ammatilliseen koulutukseen.⁵

1.3

Selvityksen rakenne

.....

Seuraavassa luvussa tarkastellaan opiskelupaikkaa hakematta jättäneiden nuorten määrää suhteessa päättöluokkalaisten määrään. Tämän perusteella on mahdollista vertailla yhteishakuun osallistuneiden määrää alueittain. Kolmannessa luvussa esitellään kyselylomake tarkemmin ja kuvataan kyselyyn vastanneiden jakautumista mm. sukupuolen ja opintomenestyksen perusteella. Selvityksen keskeisintä tarkoitusta, varsinaisia syitä hakematta jättämiselle, käsitellään neljännessä luvussa. Viidennessä luvussa tarkastellaan vastanneiden arvioita saamastaan oppilaanohjauksesta, heidän näkemyksiään tukitoimien tarpeesta sekä asennoitumistaan opiskeluun ja koulunkäyntiin. Kuudennessa luvussa käsitellään vastauksia kysymykseen, jossa oppilaita pyydettiin kirjoittamaan pieni tarina siitä, millaista he uskovat elämänsä olevan kymmenen vuoden kuluttua. Selvityksen viimeisessä luvussa esitetään yhteenveto keskeisimmistä tuloksista ja pohditaan kyselyn merkitystä.

⁴ Koulutus ja tutkimus 2003–2008. Kehittämissuunnitelma.

⁵ Koulutus ja tutkimus 2003–2008. Kehittämissuunnitelma, 23.

2

KOHDERYHMÄN MÄÄRÄLLINEN KUVAUS

Yleiskuvan muodostaminen tutkittavasta ilmiöstä on mahdollista, kun tarkastellaan päättöluokkalaisten määriä⁶ ja hakematta jättäneiden oppilaiden määriä⁷. Näitä tilastoja tarkastelemalla voidaan arvioida hakematta jättäneiden suhteellista osuutta kaikista päättöluokkien oppilaista.

2.1 Päättöluokkalaisten määrä lääneittäin

Syksyllä 2004 koko maassa oli Tilastokeskuksen mukaan 60 263 suomenkielisen perusopetuksen yhdeksännellä luokalla aloittanutta oppilasta. Lisäopetuksessa, eli ns. kymppiluokalla aloitti 1 547 oppilasta. Taulukko 1 kuvaa oppilasmäärien jakautumista lääneittäin.

Taulukko 1.

Suomenkielisen perusopetuksen päättöluokkien oppilasmäärät 20.9.2004⁸

Lääni	9. luokan oppilaat	lisäopetuksen oppilaat
Etelä-Suomen lääni	22 903	826
Länsi-Suomen lääni	20 697	414
Itä-Suomen lääni	7 489	129
Oulun lääni	6 584	141
Lapin lääni	2 590	37
Yhteensä	60 263	1 547

⁶ Oppilasmäärä on laskettu vähentämällä ruotsinkielisten oppilaiden lukumäärä Tilastokeskuksen koulutustilastosta. Oppilasmäärät ovat virallisen tilastointipäivämäärän 20.9.2004 mukaisia. http://www.stat.fi/til/pop/2004/pop_2004_2004-11-19_tau_001.xls

⁷ Opetushallitus, toisen asteen yhteishakurekisterin raportit.

⁸ Tilastokeskus, koulutustilastot.

Taulukosta havaitaan, että yli 70 prosenttia yhdeksännen luokan oppilaista ja yli 80 prosenttia lisäopetuksen oppilaista käy koulua Etelä- ja Länsi-Suomen alueella. Etelä-Suomen lääni erottuu muista lääneistä myös siinä mielessä, että siellä on muita läänejä selvästi suurempi määrä lisäopetuksen oppilaita suhteessa yhdeksännen luokan oppilaisiin.

2.2

Hakematta jättäneiden suhteelliset osuudet yhteishakualueittain

Keväällä 2005 toisen asteen yhteishaussa hakematta jättäneitä yhdeksännen luokan oppilaita oli yhteishakurekisterin mukaan (tilanne 17.5.2005) koko maassa 1 390 ja lisäopetuksen oppilaita 207. Tällä perusteella yhteishaussa opiskelupaikkaa haki 97,4 prosenttia päättöluokkien oppilaista. Yhteishakualueiden välisiä eroja tarkasteltaessa voidaan havaita, että suhteellisesti eniten jätti hakematta Uudellamaalla, noin 3,5 prosenttia yhdeksännen luokan oppilaita. Vähiten hakematta jättäneitä oppilaita sekä absoluuttisesti että suhteellisesti oli Pohjois-Karjalan yhteishakualueella. Positiivisia tuloksia ovat myös Varsinais-Suomen sekä Kainuun yhteishakualueiden hakemattomien määrät, 1,3 prosenttia. Nämä luvut on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2.

Toisen asteen yhteishaussa opiskelupaikkaa hakematta jättäneet keväällä 2005⁹

Yhteishakualue	9-luokkaiset hakematot	prosentti- osuus 9-luokkaisista	lisäop. hakematot	prosentti- osuus lisäop. oppilaista	Päättö- luokkaiset yhteensä	prosentti- osuus päättö- luokkaisista
Uusimaa	511	3,5 %	75	10,4 %	586	3,8 %
Häme	110	2,5 %	3	3,8 %	113	2,5 %
Kymi	54	1,4 %	9	34,6 %	63	1,6 %
Varsinais-Suomi	58	1,2 %	4	3,8 %	62	1,3 %
Satakunta	53	1,9 %	8	34,8 %	61	2,1 %
Pirkanmaa	141	2,7 %	34	19,7 %	175	3,2 %
Keski-Suomi	83	2,5 %	24	31,6 %	107	3,1 %
Vaasa	64	1,4 %	12	31,6 %	76	1,7 %
Etelä-Savo	33	1,6 %	6	33,3 %	39	1,9 %
Pohjois-Karjala	23	1,0 %	6	75,0 %	29	1,3 %
Pohjois-Savo	85	2,6 %	8	7,8 %	93	2,8 %
Pohjois-Pohjanmaa	121	2,2 %	12	8,6 %	133	2,4 %
Kainuu	13	1,2 %	1	100 %	14	1,3 %
Lappi	41	1,6 %	5	13,5 %	46	1,8 %
Yhteensä	1 390	2,3 %	207	13,4 %	1 597	2,6 %

Lisäopetuksen oppilaista hakematta jätti suhteellisesti huomattavasti suurempi osa kuin yhdeksännen luokan oppilaista. Koko maassa 13,4 prosenttia lisäopetuksen oppilaista ei hakenut yhteishaussa. Lisäopetuksen suurempi hakematta jättäneiden määrä voitaneen nähdä siltä kannalta, että osa lisäopetukseen hakeutuneista olisi jäänyt jo yhdeksännen luokan jälkeen vaille opiskelupaikkaa, elleivät he olisi jatkaneet lisäopetuksessa. Tällä perusteella ei siten voida sanoa, että lisäopetus sinänsä olisi syy hakuhalujen vähentymiseen.

Yhteishakualueittain tarkasteltuna erot lisäopetuksessa opiskelevien hakeutumisessa jatko-opintoihin ovat melko suuria. Hämeen yhteishakualueella lisäopetuksen oppilaista jätti hakematta yhteishaussa vain 3,8 prosenttia, mikä

⁹ Tilastokeskus, koulutustilastot. Toisen asteen yhteishakurekisteri.

on huomattavasti pienempi luku kuin esimerkiksi Keski-Suomen 31,6 prosenttia. Osassa Itä- ja Pohjois-Suomen yhteishakualueita hakematta jätti vielä suurempikin osuus, mutta suhteellista lukua ei voi pitää edustavana, koska lisäopetuksen oppilaita alueella on kovin vähän.

Näiden tilastojen valossa vaikuttaa siltä, että mitä suurempi määrä alueella on oppilaita, sitä suurempi on myös yhteishaussa hakematta jättäneiden suhteellinen osuus. Huomattavan suuri osa, 36,7 prosenttia, kaikista hakematta jättäneistä oli Uudellamaalla, vaikka Uudellamaalla päättöluokkien opiskelijoiden suhteellinen osuus kaikista maan päättöluokkalaisista on noin 25 prosenttia. Tämä ei välttämättä kuitenkaan kerro siitä, että Uudellamaalla olisi suhteessa muuhun maahan enemmän nuoria jäämässä koulutuksen ulkopuolelle. On otettava huomioon myös se, että Uudellamaalla on enemmän mahdollisuuksia hakeutua koulutukseen yhteishakujärjestelmän ulkopuolella.

2.3

Hakematta jättäneiden suhteelliset osuudet kunnittain

Liitteessä yksi on laskettu hakematta jättäneiden määriä kunnittain yhteishakurekisterin tietojen perusteella. Kun hakematta jättäneiden määriä vertaillaan opiskelupaikkakunnan mukaan, löytyy 134 kuntaa, joissa kaikki päättöluokkien oppilaat ovat hakeneet yhteishaussa. Kuntia, joissa hakematta jättäneitä oli yli viisi prosenttia päättöluokkalaisista, on 27. Hakematta jättäneiden suurin keskittymä oli Helsingissä. Kaikista yhteishaussa hakematta jättäneistä noin 22 prosenttia kävi koulua Helsingissä.

Tämä yhteishakurekisterin perusteella laskettu kuntakohtainen vertailu on ongelmallinen siinä mielessä, että se ei kerro sitä, kuinka iso osuus kunkin kunnan hakematta jättäneistä hakeutuu koulutukseen yhteishakujärjestelmän ulkopuolella. Suuret kaupungit, joissa on yhteishakuun kuulumattomia oppilaitoksia, ja tietyt yhteishakuun kuulumattomien kansanopistojen läheisyydessä sijaitsevat kunnat näkyvät siten tässä tilastossa todellista tilannetta huonommassa valossa. Koska yhteishaussa hakematta jättäminen ei suoraan merkittävästi sitä, että oppilas jää syksyn jatkokoulutuksen ulkopuolelle, on kuntien toiminnan objektiivinen arviointi tai vertailu keskenään tämän tilaston perusteella mahdotonta.

3

KYSELYAINEISTON KUVAILU

Selvitystä varten tehtiin keväällä 2005 päättöluokkalaisille suunnattu kyselytutkimus. Kyselylomakkeet (liite 2) lähetettiin kaikkiin lääninhallitusten yhteishakutoimipisteisiin, joista ne lähetettiin edelleen kouluille. Kyselyn saatekirjeessä (liite 3) pyydettiin oppilaanohjaajien apua kyselyn toteuttamiseksi luokissa. Kohderyhmänä eivät olleet kaikki päättöluokkien oppilaat, vaan ainoastaan ne, jotka eivät olleet hakeneet yhteishaussa. Kyselylomakkeiden palautuksen toivottiin hoituvan samalla, kun yhteishakuun osallistuvat palauttavat hakulomakkeet lääninhallituksiin.

3.1

Vastausprosentti

Kyselylomakkeen palautti 567 oppilasta, eli 36 prosenttia yhteishaussa hakematta jättäneistä. Aktiivisimmin osallistuivat oppilaat Varsinais-Suomen, Keski-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan yhteishakualueilla, joissa kyselylomakkeen palautti yli puolet hakematta jättäneistä. Satakunnan ja Pirkanmaan yhteishakualueilla vastauksia saatiin vain alle neljännekseltä hakematta jättäneistä. Muiden yhteishakualueiden vastausaktiivisuus sijoittui näiden ääripäiden välille.

Palautettujen 567 kyselylomakkeen lisäksi opinto-ohjaajat lähettivät oma-toimisesti tietoja 206 oppilaan suunnitelmista seuraavalle vuodelle. Näiden 206 oppilaan syitä jättää hakematta yhteishaussa kuvataan muusta selvityksestä erillisenä kokonaisuutena lyhyesti luvussa 4.4. Selvitystä varten saatiin näin tietoa yhteensä 773 oppilaan jatko-opintosuunnitelmista. Tämä vastaa 48 prosenttia kaikista hakematta jättäneistä.

3.2

Vastanneiden jakautuminen

Oppilailta saadut vastaukset jakautuivat siten, että noin 90 prosenttia vastaajista oli 9-luokkalaisia ja kahdeksan prosenttia lisäopetuksen oppilaita. Kahdesta prosentista vastauksia ei ilmennyt vastaajan luokkataso. Sukupuolittain vastaukset jakautuivat lähes tasan, sillä vastaajista tyttöjä oli 283 ja poikia 279.

Vastanneista 59 prosenttia ilmoitti opetusmuodokseen yleisopetuksen, 33 prosenttia erityisopetuksen ja neljä prosenttia integroidun erityisopetuksen. Noin neljä prosenttia vastaajista jätti opetusmuodon ilmoittamatta. Erityisopetusta saavia oppilaita on keskimäärin noin 8 prosenttia kaikista päättöluokkalaisista¹⁰. Erityisopetuksen oppilaiden suuri suhteellinen määrä kyselyyn vastanneissa kertookin siitä, että heille suunnatut jatko-opinnot eivät pääsääntöisesti kuulu yhteishakujärjestelmän piiriin.

Yhteishaussa hakematta jättäneitä erityisopetuksen oppilaita on todellisuudessa enemmän kuin yhteishakurekisterin tietojen perusteella voidaan päätellä. Selvityksen teon yhteydessä on käynyt ilmi, että kaikkia erityisopetuksen oppilaita ei ylipäänsä rekisteröidä yhteishakurekisteriin. Tämä käytäntö johtuu siitä, että rekisteröintiä ei pidetä tarpeellisena, koska erityisopetuksen oppilaat eivät todennäköisesti hae yhteishakujärjestelmään kuuluviin oppilaitoksiin, sillä ne eivät yleensä tarjoa erityisoppilaille suunnattua opetusta.

Valtaosa kyselyyn vastanneista puhui äidinkielenään suomea. 41 oppilasta ilmoitti äidinkielekseen vieraan kielen. Suurimmat vieraat kieliryhmät olivat venäjä (11 oppilasta), saksa (8 oppilasta) ja kurdi (6 oppilasta). Muiksi vieraiksi äidinkieliä vastauksissa mainittiin varsin kattava kirjo kieliä: arabia, persia, somali, vietnam, kosovo, englanti, tamili, thai, kreikka, tagalog, espanja, japani, albania, dari ja tanska.

3.3

Hakematta jättäneiden koulumenestys

Kyselylomakkeella tiedusteltiin myös äidinkielen, matematiikan, englannin ja vastaajan ilmoittaman mieluisimman aineen arvosanoja. Yhteensä 446 vastaajaa kertoi mieluisimman aineensa. Kaikki aineet saivat mainintoja, mutta ylivoimaisesti suosituimmaksi nousi liikunta (80 mainintaa). Yli 40 mainintaa saivat myös kuvaamataito (58), käsityöt (54), kotitalous (45) ja englanti (44).

¹⁰ Tilastokeskus, koulutustilastot.

Huomionarvoista tässä on teoreettisten aineiden suosion vähäisyys. Tämä vastaa ennako-odotusta siitä, että yhteishaussa hakematta jättäneet ovat kiinnostuneempia taitoaineista ja liikunnasta kuin teoreettisista aineista. Toisaalta yhteishaussa hakeneen verrokkiryhmän puutteen vuoksi on mahdotonta sanoa, onko tässä tilastollista eroa keskimääräiseen päättöluokan oppilaaseen.

Kyselyä laadittaessa ei ollut otettu huomioon sitä, että osa erityisopetuksen oppilaista opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaan, jolloin ns. tähtiarvostelu tapahtuu eri perustein kuin yleisopetuksessa. Osa mukautetun oppimäärän mukaisesti opiskelevista arvostellaan sanallisesti. Näiden lisäksi vielä osa erityisopetukseen otetuista opiskelee perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaisesti.¹¹ Tällä perusteella hakematta jättäneiden oppilaiden arvosanojen esittäminen on taulukossa 3 jaettu erityisopetuksen ja yleisopetuksen välille.

Taulukko 3.

Vastanneiden kouluarvosanojen keskiarvot ja -hajonta jaettuna yleis- ja erityisopetuksen oppilaisiin

Oppiaine	yleisopetus		erityisopetus	
	ka	keskihajonta	ka	keskihajonta
äidinkieli	7,0	1,301	7,2	1,057
matematiikka	6,6	1,565	7,0	1,106
englanti	6,9	1,483	7,0	1,348
mieluisin aine	8,4	1,136	7,9	0,947

Sekä yleis- että erityisopetuksessa äidinkielen, matematiikan ja englannin arvosanojen keskiarvo oli vastaajilla noin 7. Arvosanojen hajonta oli kuitenkin melko suurta, varsinkin englannin kielessä sekä yleisopetuksen oppilailla matematiikassa. Mieluisimman aineen arvosanan vastaajat ilmoittivat keskimäärin hieman muita aineita korkeammaksi (yleisopetus 8,4, erityisopetus 7,9). Varsinkin yleisopetuksen arvosanoissa on suuri keskihajonta, joka kertoo siitä, että yhteishaussa hakematta jättäneiden joukossa on paljon sekä paremmin että huonommin opinnoissa menestyviä oppilaita.

¹¹ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus. Sivut 28–31.

Taulukko 4.

Vastanneiden yleisopetuksen oppilaiden kouluarvosanojen keskiarvot ja -hajonta. Vastaukset on jaettu sen mukaan, hakeeko oppilas koulutuspaikkaa yhteishaun ulkopuolelta vai ei.

Oppiaine	ei hae lainkaan, n=148		hakee yhteishaun ulkopuolella, n=92	
	ka	keskihaj	ka	keskihaj
äidinkieli	6,6	1,172	7,7	1,192
matematiikka	6,0	1,350	7,6	1,452
englanti	6,5	1,340	7,5	1,534
mieluisin aine	8,1	1,156	8,9	0,914

Kun jaetaan yleisopetuksen oppilaat sen mukaan, ilmoittivatko he hakeutuvansa yhteishaun ulkopuoliseen koulutukseen (kyselylomakkeen kysymys 10, kohta 4) voidaan havaita, että ne oppilaat, jotka eivät hae lainkaan, saavat keskimäärin äidinkielessä ja matematiikassa yli yhtä numeroa heikompia arvosanoja. Englannin kielessä ja mieluisin aine -kohdassa täysin hakematta jättäneiden oppilaiden arvosanat ovat noin yhden numeron heikompia.

3.4

Hakupäätökseen vaikuttaneet henkilöt

Kyselylomakkeen taustatietoja kartoittavassa osuudessa pyydettiin oppilasta myös nimeämään ne henkilöt, joiden kanssa hän oli keskustellut koulutukseen hakemisesta. Vastausvaihtoehtoina oli äiti, isä, sisko tai veli, opinto-ohjaaja, opettaja, kaverit, joku muu sekä tilanne, jossa oppilas ei ollut keskustellut kenenkään kanssa. 547 oppilasta vastasi tähän kysymykseen. Ainoastaan 18 vastaajaa ilmoitti, ettei ollut keskustellut hakupäätöksestä kenenkään kanssa. Selvästi suurin osa kysymykseen vastanneista, 84 prosenttia, valitsi äidin yhdeksi tärkeimmistä henkilöistä, jonka kanssa he olivat keskustelleet hakupäätöksestä. Seuraavaksi useimmin mainitut keskustelukumppanit olivat isä (56 %) ja opinto-ohjaaja (54 %).

Ystäviensä kanssa ilmoitti keskustelleensa 38 prosenttia kysymykseen vastanneista, opettajan kanssa 31 prosenttia, ja siskon tai veljen kanssa 16 prosenttia. 13 prosenttia kysymykseen vastanneista valitsi avoimen vastausvaihtoehdon. Tässä ryhmässä tärkeimmiksi henkilöiksi nousivat ammatinva-

linnan ohjaaja tai ammatinvalintapsykologi, koulunkäyntiavustaja ja sellainen lähisukulainen, jota ei vastausvaihtoehdoista löytynyt, esimerkiksi täti, setä tai isovanhemmat.

Jatko-opintoja suunniteltaessa keskeisimmät oppilaan valintoihin vaikuttavat henkilöt ovat äiti, isä ja opinto-ohjaaja. Koulun ja kodin välillä tehtävällä yhteistyöllä on siis erittäin suuri merkitys hakuprosessin eri vaiheissa.

4

SYYT HAKEMATTA JÄTTÄMISEEN

Tulokset hakematta jättämisen syitä kartoittavasta kysymyksestä osoittavat sen, että yhteishakujärjestelmän kautta hakematta jättäminen ei vielä kerro oppilaasta paljon. Kaikki yhteishaussa hakematta jättäneet eivät automaattisesti ole jäämässä koulutuksen ulkopuolelle, sillä osa oppilaitoksista ja opintolinjoista ei ole yhteishakujärjestelmän piirissä. Tällaisista esimerkiksi mainittakoon steinerkoulujen lukio-opetus, vieraskielinen lukio-opetus sekä kansanopistoissa annettava lukio-opetus. Näiden lisäksi ammatillista erityisopetusta antavat oppilaitokset ja useat kansanopistojen linjat eivät kuulu yhteishakujärjestelmän piiriin. Oman hakematta jättäneiden ryhmänsä muodostavat myös ne oppilaat, jotka aikovat suorittaa 9. luokan uudestaan sekä oppilaat, jotka aikovat jatkaa opintojaan perusopetuksen lisäopetuksessa. Taulukossa viisi kuvataan sukupuolittain syitä jättää hakematta yhteishaussa.

Taulukko 5.

Syyt yhteishaussa hakematta jättämiseen sukupuolittain

Syy	Tyttö	Poika	Yhteensä	%vastanneista
Hakeudun muuhun koulutukseen	109	137	246	43 %
En tiedä mihin hakisin	90	57	147	26 %
Menen perusopetuksen lisäopetukseen	69	59	128	23 %
Muu syy	61	43	104	18 %
Nykyinen keskiarvo ei riitä opiskelupaikkaan	40	33	73	13 %
Haluan mennä töihin	22	32	54	10 %
En halua muuttaa kotipaikkakunnalta	26	22	48	9 %
En tule saamaan päättötodistusta	23	19	42	7 %
Haluan oppisopimuskoulutukseen	14	22	36	6 %
Opiskelu on kallis vaihtoehto	7	3	10	2 %
Kaverinikaan eivät hae koulutukseen	2	4	6	1 %

4.1

Hakautuminen muuhun koulutukseen

Hakematta jättämisen syitä kartoittavassa kysymyksessä oppilaan tuli valita yhdestätoista vaihtoehdosta tärkeysjärjestyksessä ne syyt, jotka vaikuttivat hänen päätökseensä olla hakematta yhteishaussa. Selvästi tärkein syy oli se, että oppilas aikoo hakeutua yhteishaun ulkopuoliseen oppilaitokseen, jonne haetaan suorassa haussa. 221 oppilasta valitsi tämän kohdan tärkeimmäksi. Yhteensä 246 oppilasta, eli noin 43 prosenttia vastaajista, mainitsi tämän syyn yhtenä päätökseen vaikuttaneena asiana. Kysymykseen vastanneille oli suunnattu myös jatkokysymys, jossa tiedusteltiin sitä, mihin oppilas aikoo hakea. Suurin osa yhteishaun ulkopuolelle jäävistä ilmoitti hakevansa ammatilliseen erityisoppilaitokseen (69 vastaajaa) ja yhteishaun ulkopuoliseen erikoislukioon (61 vastaajaa). Erityyppisiin valmentaviin koulutuksiin ilmoitti hakevansa 45 oppilasta ja kansanopistoon 23 oppilasta.

Yllättävää oli se, että vaikka Uudellamaalla onkin paljon yhteishaun ulkopuolella olevaa koulutustarjontaa, niin vain 35 prosentissa Uudeltamaalta saaduista vastauksista hakemattomuuden syyksi ilmoitettiin tämä. Toisaalta taas esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalta saaduissa vastauksissa 58 prosenttia oppilaista mainitsi yhteishaun ulkopuolella hakemisen syyksi siihen, että he eivät olleet hakeneet yhteishaussa.

4.2

Lisäopetuksessa opiskelevat ja päättötodistuksetta jäävät

Lisäopetukseen siirtyminen oli toiseksi yleisin hakemattomuuden syy. 80 vastaajaa valitsi lisäopetukseen hakeutumisen tärkeimmäksi syyksi ja 37 vastaajaa valitsi sen toiseksi tärkeimmäksi syyksi. Lisäopetukseen hakeutuminen vaikutti päätökseen olla hakematta kaikkiaan 128 vastaajalla eli 23 prosentilla vastanneista. Merkittäviä alueellisia eroja vastanneiden kesken ei esiintynyt.

Todennäköisesti syksyllä perusopetuksessa jatkavia oppilaita ovat ne, jotka ilmoittivat, että eivät tule saamaan keväällä päättötodistusta. Päättötodistuksettomuuden mainitsi syyksi hakematta jättämiselle 42 oppilasta, noin 7 prosenttia vastanneista. Keskeisimmiksi syiksi päättötodistuksettomuudelle vastaajat ilmoittivat poissaolot (12 vastaajaa), suorittamatta jääneet kurssit (9 vastaajaa), terveydentila (4 vastaajaa) ja heikko kielitaito (2 vastaajaa). 22 opiskelijaa, eli yli puolet tämän syyn valinneista, oli Uudeltamaalta.

4.3

Syyt, joiden perusteella osa oppilaista jää koulutuksen ulkopuolelle

Muista syistä hakematta jättämisen keskeisimmäksi syyksi vastaajat olivat valinneet kohdan ”en tiedä mihin hakisin”. 26 prosenttia vastaajista oli maininnut tämän syynä hakemattomuuteen. Näistä suurempi osuus, 61 prosenttia, oli tyttöjä. Tietämättömyyden valitsi tärkeimmäksi syyksi 58 vastaajaa, joista 20:lle tietämättömyys oli ainoa syy hakematta jättämiseen.

104 vastaajaa valitsi avoimen vaihtoehdon eli jonkin muun syyn hakemattomuudelleen. Keskeisin tähän kohtaan saatu vastaus oli se, että terveydentila estää hakemisen (23 vastaajaa). Muita yleisiä vastauksia olivat motivaation puute (12 vastaajaa), raskaus tai oman lapsen hoito (9 vastaajaa), halu korottaa päättötodistuksen arvosanoja (9 vastaajaa) ja muutto Suomesta (8 vastaajaa). Lisäksi mainintoja saivat työnteon aloittaminen, opiskelu pidennetyt oppivelvollisuuden mukaan, perhekodissa asuminen, vanhempien päätös ja se, että koulutus, johon hakija toivoo pääsevänsä, ei alkanut tänä vuonna.

13 prosenttia vastaajista ilmoitti hakematta jättämisen syyksi sen, että heidän keskiarvonsa ei riitä opiskelupaikkaan. Näistä oppilaista noin joka kolmas ilmoitti, että hänen keskiarvonsa ei riitä lukioon ja noin joka kymmenes ilmoitti keskiarvon riittämättömyydestä ammatilliseen koulutukseen.

Jäljelle jäävistä syistä vastaajat valitsivat seuraavasti: 54 vastaajaa ilmoitti haluavansa mennä töihin, 48 ei halunnut muuttaa kotipaikkakunnalta, 36 halusi oppisopimuskoulutukseen, 10 koki opiskelun liian kalliiksi, ja kuuden vastaajan hakemattomuuteen vaikutti se, että kaveritkaan eivät hakeneet opiskelupaikkaa.

Yhteishaussa hakematta jättäneistä vain joka kymmenes toivoo aloittavansa työnteon suoraan ilman toisen asteen koulutusta. Tällä perusteella nuoriso on hyvinkin koulutusmyönteistä. Opiskeluhalukkuuteen eivät vastausten perusteella juurikaan vaikuta ongelmat toisen asteen koulun saavutettavuudessa, kouluttautumisen kustannukset tai kavereilta saadut mallit. Oppisopimuskoulutus ei ainakaan vielä perusopetuksen päättäneille vastanneille ollut keskeisin tulevaisuuden toive, vaikka sitä kohtaan ilmaistiinkin jonkin verran kiinnostusta.

4.4

Opinto-ohjaajien toimittamat tiedot

Kyselyyn vastanneiden 567 oppilaan lisäksi opinto-ohjaajat ilmoittivat 206 oppilaan jatko-opintosuunnitelmista. Näihin 206 oppilaaseen sisältyy tapauksia, joissa oppilas oli syystä tai toisesta estynyt vastaamasta kyselyyn tai oppilasta ei ollut mahdollista tavoittaa annetun vastausajan puitteissa. Joissakin tapauksissa opinto-ohjaaja ilmoitti yhteishaun ulkopuolella hakevien oppilaiden määrän, jos yhdestä koulusta lähes kaikki oppilaat hakivat johonkin tiettyyn yhteishaun ulkopuoliseen oppilaitokseen.

Opinto-ohjaajien ilmoitusten perusteella 65 prosenttia näistä 206 oppilaasta haki opiskelupaikkaa yhteishaun ulkopuolelta. Tämä muihin vastaajiin verrattuna noin 21 prosenttiyksikköä suurempi osuus selittyy opinto-ohjaajien ilmoitusten vinoumalla, sillä 206 oppilaan joukossa oli 68 steinerlukioon pyrkivää oppilasta. Jos steinerkouluun pyrkiviä ei tässä joukossa otettaisi huomioon, olisi yhteishaun ulkopuolella hakevien osuus noin 48 prosenttia, mikä vastaa melko tarkasti kyselyyn vastanneiden tulosta. Opinto-ohjaajan välityksellä ammatillisiin erityisoppilaitoksiin ilmoitti hakevansa 36 oppilasta, valmentavaan koulutukseen 16 oppilasta ja kansanopistoon viisi oppilasta.

Opinto-ohjaajat ilmoittivat edellä mainitun lisäksi 20 oppilaan jäävän vaille päättötodistusta ja 26 oppilaan aikovan jatkaa perusopetuksen lisäopetuksessa. Jos jälleen otetaan huomioon steinerkoululaisten suuren suhteellisen määrän aiheuttama vinouma, vastaa lisäopetukseen aikovien määrä melko tarkasti kyselyyn vastanneiden tilannetta. Päättötodistuksettomien määrä on sitä vastoin noin kaksinkertainen verrattuna kyselyyn itse vastanneiden oppilaiden tuloksiin. Tämä johtunee siitä, että osaa päättötodistuksetta jäävistä oppilaista ei ole koulussa tavoitettu, joten opinto-ohjaaja on ilmoittanut omatoimisesti päättötodistuksettomuuden syyksi siihen, että oppilas ei osallistunut yhteishaunuun.

Opinto-ohjaajat ilmoittivat vain yksittäistapauksia muista mahdollisista hakematta jättämisen syistä lukuun ottamatta neljää oppilasta, jotka aikovat hakeutua oppisopimuskoulutukseen, kolmea oppilasta, joiden haun estivät terveydelliset syyt ja kahta oppilasta, jotka aikovat muuttaa ulkomaille.

5

HAKEMATTA JÄTTÄNEIDEN ASENNOITUMINEN OHJAUKSEEN, TUKEEN SEKÄ KOULUNKÄYNTIIN

Hakematta jättämisen syiden lisäksi kyselyssä tiedusteltiin oppilailta mielipiteitä heidän saamastaan oppilaanohjauksesta, ohjaukseen ja muuhun tukeen liittyviä toiveita ja ajatuksia opiskelusta ja koulunkäynnistä.

Tämän osion tulosten suhteen on huomioitava se, että kohderyhmänä ovat olleet nimenomaan yhteishaussa hakematta jättäneet oppilaat, joten tulos ei ole yleistettävissä kaikkiin päättöluokkalaisiin. Tässä osiossa ei ole tarkoituksenaan pyrkiä yleistämään tuloksia edes kaikkiin hakematta jättäneisiin, vaan suoraviivaisesti raportoidaan tulokset kyselyyn vastanneiden osalta.

Sen lisäksi, että tulokset esitetään kokonaisuutena, johon kuuluvat kaikki vastaajat, kussakin kohdassa vertaillaan niitä vastaajia, jotka ilmoittivat hakevansa jatko-opintoihin yhteishaun ulkopuolella niihin, jotka eivät ilmoittaneet yhteishaun ulkopuolista hakemista syyksi olla osallistumatta yhteishakuun. Huomattava on kuitenkin se, että näiden kokonaan hakematta jättäneiden joukossa on täysin opiskelupaikatta jäävien lisäksi sellaisia oppilaita, jotka aikovat jatkaa perusopetuksen lisäopetuksessa tai suorittavat yhdeksännen luokan uudelleen. Näin ollen tästäkin joukosta kaikki eivät automaattisesti päädy tulevana syksynä koulutuksen ulkopuolelle.

5.1

Arviointia oppilaanohjauksesta

Kohdassa, jossa oppilailta tiedusteltiin heidän mielipiteitään tähän asti saamastaan oppilaanohjauksesta, vastaajan tuli arvioida yhdeksää väitettä sen mukaan, oliko hän väitteen kanssa täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä. Väitteitä ja niihin saatujen vastausten jakautumista kuvataan taulukossa 6. Taulukossa 6 on esitettyä vastausten prosentuaalinen osuus kohtiin täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Prosentuaalinen osuus on laskettu kysymykseen kantaa ottaneista. Taulukossa on kuvattuna myös ei osaa sanoa -vastausten ja tyhjäksi

jätettyjen vastausten osuus, koska näitä oli monessa kohdassa huomattavan paljon. Taulukossa kuvattu keskiarvo kertoo siitä, kuinka paljon vastaukset ovat painottuneet luokkiin täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Vastaavaa tulosten esittämisen tapaa on sovellettu myös taulukoissa 8 ja 10.

Taulukko 6.

Hakematta jättäneiden mielipiteet tähän asti saamastaan oppilaanohjauksesta (N=567)

Väite:	N	Täysin tai jokseenkin samaamieltä	eos/ei vastannut	Keskiarvo
Oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri jatko-opintomahdollisuuksista.	475	89 %	16 %	1,7
Sain riittävästi henkilökohtaista oppilaanohjausta.	478	87 %	16 %	1,7
Oppilaanohjaustunteja oli riittävästi.	483	86 %	15 %	1,7
Työhöntutustumisjaksoista oli minulle hyötyä.	439	85 %	23 %	1,7
Oppilaanohjauksesta oli minulle hyötyä.	453	84 %	20 %	1,8
Oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri ammateista.	463	84 %	18 %	1,8
Työhöntutustumisjaksoja oli riittävästi.	470	72 %	17 %	2,0
Oppilaanohjaus auttoi opiskelutavoitteiden asettamisessa.	415	73 %	27 %	2,1
Oppilaanohjaus lisäsi kiinnostustani jostakin ammatista.	430	64 %	24 %	2,3

Vastauksissa on huomionarvoista vastaajien positiivinen asennoituminen oppilaanohjaukseen: jokaiseen väitteeseen yli puolet oppilaista valitsi joko vaihtoehdon täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Huomattava osa vastanneista oppilaista koki sekä henkilökohtaisen ohjauksen että oppilaanohjaustuntien määrän riittäväksi. Oppilaanohjaus oli useimpien mielestä määrällisesti riittävää, mutta sisällöstä vastaajat eivät olleet enää aivan yhtä yksimielisiä.

Oppilaat kokivat työhöntutustumisjaksot varsin positiivisena. 85 prosenttia vastanneista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”työhöntutustumisjaksoista oli minulle hyötyä” kanssa. Alhaisin positiivisten vastausten määrä, 64 prosenttia, oli väitteeseen ”oppilaanohjaus lisäsi kiinnostustani jostakin

ammattista”. Hakematta jättäneiden näkökulmasta oppilaanohjauksella on tällä alueella eniten kehitettävää. Vastauksista kävi ilmi, että osalle oppilaista työhöntutustumisjakso järjestetään vasta myöhemmin keväällä, yhteishaun jälkeen. Tarkoituksenmukaista olisikin järjestää TET-jakso ennen yhteishakua, jolloin työhön tutustuminen tukisi ammatinvalintaa ja sen kautta sopivan jatko-opintopaikan etsimistä.

Kiinnostavaa on vertailla niitä, jotka ilmoittivat hakevansa yhteishaun ulkopuolella niihin, jotka eivät ole maininneet hakevansa yhteishaun ulkopuoliseen koulutukseen.

Taulukko 7.

Mielipiteet oppilaanohjauksesta jaettuna yhteishaun ulkopuolella hakevien ja kokonaan hakematta jättävien kesken

Väite:	Hakeneet: Täysin tai jokseenkin samaa mieltä		Ei hakeneet: Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	
	N	%	N	%
Oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri jatko-opintomahdollisuuksista.	215	91 %	258	87 %
Oppilaanohjaustunteja oli riittävästi.	215	90 %	266	83 %
Sain riittävästi henkilökohtaista oppilaanohjausta.	217	88 %	258	86 %
Oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri ammateista.	205	85 %	255	83 %
Oppilaanohjauksesta oli minulle hyötyä.	204	88 %	246	81 %
Työhöntutustumisjaksoista oli minulle hyötyä.	195	87 %	242	83 %
Työhöntutustumisjaksoja oli riittävästi.	211	74 %	256	72 %
Oppilaanohjaus auttoi opiskelutavoitteiden asettamisessa.	190	76 %	223	70 %
Oppilaanohjaus lisäsi kiinnostustani jostakin ammatista.	190	65 %	238	62 %

Mielipiteet ovat kaikissa kohdissa vain hieman vähemmän positiivisia niillä, jotka eivät ilmoittaneet hakevansa yhteishaun ulkopuolella. Kokonaan hakeematta jättäneiden suhtautuminen oli hieman negatiivisempaa erityisesti kohdissa ”oppilaanohjaus auttoi opiskelutavoitteiden asettamisessa”, ”oppilaanohjauksesta oli minulle hyötyä” ja ”oppilaanohjaustunteja oli riittävästi”.

5.2 Tarpeet tukitoimille

Kysymyslomakkeen kohdassa 12 oppilailta tiedusteltiin ohjaukseen tai muuhun tukeen liittyviä toiveita. Vastausten jakaumia on käsitelty taulukossa 8.

Taulukko 8.

Mielipiteet tarpeesta ohjaukseen tai muuhun tukeen (N=567)

Väite:	N	Täysin tai jokseenkin samaa mieltä*	eos/ei vastannut	Keskisarvo
Haluaisin työharjoitteluun tai työpajalle. (n=518)	446	68 %	21 %	2,1
Haluaisin lisää tietoja eri ammateista. (n=514)	458	67 %	19 %	2,2
Haluaisin lisätietoja eri koulutusvaihtoehdoista.	467	62 %	18 %	2,3
Haluaisin jatkossa opiskeluun liittyvää ohjausta.	432	61 %	24 %	2,3
Haluaisin keskustella jonkun kanssa jatko-opiskelusta.	431	54 %	24 %	2,5
Haluaisin tukiovetusta.	437	40 %	23 %	2,8

Näistä väitteistä positiivisimmin suhtauduttiin lisätietoihin eri koulutusvaihtoehdoista ja eri ammateista sekä työharjoitteluun tai työpajalle hakeutumiseen. Tukiovetusta pidetään muihin tukimuotoihin verrattuna vähiten toivottuna. Vain 40 prosenttia kysymykseen vastanneista suhtautui positiivisesti tukiovetukseen. Hieman tätä positiivisempaa oli suhtautuminen opiskeluun liittyvään ohjaukseen (61 % täysin ja jokseenkin samaa mieltä). Hieman yli puolet (54 %) kysymykseen vastanneista ilmaisi halukkuutensa keskustella

jonkun kanssa jatko-opiskelusta. Tämä kertoo siitä, että oppilailta tulisi olla mahdollisuus keskustella jatko-opinnoista hakuprosessin jälkeenkin.

Jälleen mielenkiintoista on verrata vastaajista niitä, jotka hakevat opiskelupaikkaa yhteishaun ulkopuolella niihin, jotka eivät ilmoittaneet hakevansa yhteishaun ulkopuolista opiskelupaikkaa.

Taulukko 9.

Mielipiteet tarpeesta ohjaukseen tai muuhun tukeen jaettuna yhteishaun ulkopuolella hakevien ja kokonaan hakematta jättävien kesken

Väite:	Hakeneet: Täysin tai jokseenkin samaa mieltä		Ei hakeneet: Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	
	N	%	N	%
Haluaisin lisää tietoja eri ammateista.	205	70 %	249	65 %
Haluaisin työharjoitteluun tai työpajalle.	203	70 %	239	65 %
Haluaisin lisätietoja eri koulutusvaihtoehdoista.	210	66 %	254	59 %
Haluaisin jatkossa opiskeluun liittyvää ohjausta.	196	65 %	232	57 %
Haluaisin keskustella jonkun kanssa jatko-opiskelusta.	196	53 %	231	55 %
Haluaisin tukiovetusta.	192	33 %	241	45 %

Oheisessa taulukossa huomattavaa on ensinnäkin se, että kiinnostus tukiovetusta kohtaan on yli 10 prosenttiyksikköä suurempi niillä, jotka eivät hae opiskelupaikkaa lainkaan. Tämä kertoo tukiovetustarpeesta ja siitä, että on tärkeää kohdistaa tukiovetus nimenomaan niihin, jotka mahdollisesti jäävät jatko-opintojen ulkopuolelle. Sekä yhteishaun ulkopuolella hakevat että kokonaan hakematta jättäneet suhtautuvat lähes yhtä positiivisesti väitteeseen ”haluaisin keskustella jonkun kanssa jatko-opiskelusta”. Sitä vastoin muihin väitteisiin yhteishaun ulkopuolella hakevat suhtautuvat hieman kokonaan hakematta jättäviä positiivisemmin.

5.3

Asennoituminen koulunkäyntiin

Kysymyslomakkeen viimeisenä mielipiteitä kartoittavana kohtana oli kysymys, jossa tiedusteltiin vastaajien ajatuksia opiskelusta ja koulunkäynnistä. Taulukossa 10 on kuvattuna vastausten jakautuminen tähän kysymykseen.

Taulukko 10.

Koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvät mielipiteet (N=567)

Väite:	N	Täysin tai jokseenkin samaa mieltä*	eos/ei vastannut	Keskiarvo
Koulutuksen hankkiminen on elämäni myöhemmässä vaiheessa vielä tarpeen.	460	91 %	19 %	1,5
Pyrin tekemään koulutyöni kunnolla.	507	79 %	11 %	1,9
Viihdyn peruskoulussa hyvin.	508	72 %	10 %	2,0
Koulunkäynti kiinnostaa minua.	516	62 %	9 %	2,3
Koen onnistuneeni opiskelussa.	500	56 %	12 %	2,4

Vastaukset näihin väitteisiin osoittavat varsin positiivista suhtautumista kouluun ja opiskeluun. 72 prosenttia vastanneista kertoi olevansa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen ”viihdyn peruskoulussa hyvin” kanssa. Vähiten positiivisesti vastaajat suhtautuivat väitteeseen ”koen onnistuneeni opiskelussa”. Vain 56 prosenttia vastaajista kertoi olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. Sen sijaan kaikista positiivisimmin vastaajat suhtautuivat väitteeseen ”koulutuksen hankkiminen on elämäni myöhemmässä vaiheessa vielä tarpeen”. 91 prosenttia vastaajista ilmoitti olevansa jokseenkin tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa.

Tämän perusteella vastaajat ovat keskimäärin hyvin koulutusmyönteisiä huolimatta siitä, että he eivät hakeneet yhteishaussa. Positiivinen suhtautuminen koulutuksen hankkimiseen elämän myöhemmässä vaiheessa ei juuri muutu, vaikka vastaajista eriteltäisiin ne, jotka ilmoittavat hakevansa yhteishaun ulkopuolella, kuten taulukossa 11 on tehty.

Taulukko 11.

Koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvät mielipiteet jaettuna yhteishaun ulkopuolella hakevien ja kokonaan hakematta jättävien kesken

Väite:	Hakeneet: Täysin tai jokseenkin samaa mieltä		Ei hakeneet: Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	
	N	%	N	%
Koulutuksen hankkiminen on elämäni myöhemmässä vaiheessa vielä tarpeen.	200	92 %	256	91 %
Pyrin tekemään koulutyöni kunnolla.	230	88 %	273	72 %
Viihdyn peruskoulussa hyvin.	225	85 %	279	62 %
Koulunkäynti kiinnostaa minua.	234	77 %	278	50 %
Koen onnistuneeni opiskelussa.	223	76 %	273	41 %

Sen sijaan muiden väitteiden kohdalla erot ovat huomattavan suuria. Viihtyminen peruskoulussa -väitteeseen vastasivat yhteishaun ulkopuolella hakevat huomattavasti positiivisemmin (85 %) kuin ne, jotka ilmoittivat, etteivät hae lainkaan (62 %). Eroja oli myös muissa kohdissa. Täysin hakematta jättäneistä vain noin joka toinen koki väitteet ”koulunkäynti kiinnostaa minua” ja ”koen onnistuneeni opiskelussa” positiivisesti (50 % ja 41 % positiivisia vastauksia). Huomattava ero oli myös väitteen ”pyrin tekemään koulutyöni kunnolla” -kohdalla. Kun yhteishaun ulkopuolella hakevista ilmoitti 88 prosenttia olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa, niin täysin hakematta jättäneiden kohdalla vastaava osuus oli 72 prosenttia.

KERTOMUKSET

Kyselylomakkeen viimeisenä kysymyksenä oppilasta pyydettiin kirjoittamaan tarina, jossa hänen tuli kuvitella oma tavallinen maanantaiaamunsa vuonna 2015. Tarinan kirjoitti 278 vastaajaa, eli hieman alle puolet vastanneista. Tarinoiden laatu ja laajuus vaihtelivat muutaman sanan selvityksestä koko arkin mittaiseen kuvaukseen.

Tarinat on jaettu tätä selvitystä kirjoitettaessa kolmen eri kohdan alle sen mukaan, mikä niiden pääasiallinen teema on. Nämä kolme teemaa ovat työ, opiskelu ja perhe. Osassa tarinoista oppilas käsitteli useampiakin kuin yhtä näistä teemoista. Tässä esitetyistä tarinoista on anonymiteetin varmistamiseksi poistettu suorat viittaukset ihmisiin ja paikannimiin.

6.1

Työhön ja ammattiin liittyvät tarinat

Suurimmassa osassa tarinoista, 81 prosentissa, vastaaja kertoi työhön tai ammattiin liittyvistä asioista. Osassa ammattiin liittyvistä tarinoista esitettiin unelma-ammatti, jonka oppilas oletettavasti liitti harrastuksiinsa tai muihin mielenkiintonsa kohteisiin.

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...siinä seitsemän aikaan, syön aamupalan ja puen päälleni ja lähden töihin. Olen töissä pieneläin-klinikalla, mutta vain aamuisin. Päivällä (klo: 15.00) menen valmentamaan hevosiani ja pitämään tunteja. Sitten saavun illalla kotiin, syön, peseydyn ja käyn nukkumaan. (tyttö, Etelä-Suomen lääni)

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...noin klo 7.00 huomaan olohuoneessani olevan työkaverin, joka on rysähtänyt sohvalle. Sitten muistan, että sen kuukauden deadline sen kuun manga kirjastani lähenee. Ottaen kulauksen kylmää eilistä kahvia herätän kaverini ja soitan ryhmän muut osapuolet, ja taas kerran tulee valvotuksi pari päivää kaikkien sanoessa että eivät saa työtä valmiiksi kuun loppuun. Tarina sijoittuu ulkomaille, mahdollisesti USA:han tai Japaniin. (poika, Etelä-Suomen lääni)

Harrastusten kautta nähtynä toiveammatti ja työn teko esitettiin usein hyvin positiivisessa valossa. Työstä tulee tällöin innostuksen kohde huolimatta siitä, kuinka realistisia tämänkaltaiset toiveammatit ovat.

Osassa ammattikuvauksista työ taas nähtiin enemmän velvollisuutena ja tavallisena arkirutiinina.

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...ajan kaivinkonetta. Olen jonkun firman palveluksessa. Asun edelleen kotipaikkakunnallani, vaimon kanssa. (poika, Etelä-Suomen lääni)

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna... ja menen töihin. Toimin hammaslääkärinä. Elämäni on tasapainossa. (tyttö, Länsi-Suomen lääni)

Mukana oli myös tapauksia, joissa tulevaisuuden ammattia ei osattu kuvitella tai mahdollisia vaihtoehtoja oli liiankin monta.

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna... Tutkija hyvä, jos mä tietäisin mitä mä haluan tai mikä ammatti mua kiinnostaa niin ehkä mä sitten olisin voinut kuvitella tekeväni töitä jossain. En kerta kaikkiaan tiedä mitä tällä hetkellä haluan, sen takia menen kymppille, jotta saisin lisää aikaa miettiä ja tutustua eri ammatteihin. (poika, Länsi-Suomen lääni)

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna... Olen ehkäpä luotsi tai asianajaja, tai teen jotain töitä Saksassa. Iltaisin valmennan poikani jääkiekkojoukkuetta. Tai merikapteeni tai ravintolapäällikkö tai joku. (poika, Etelä-Suomen lääni)

Muutamassa vastauksessa korostui selvän huoleton asenne tulevaisuuden suhteen, mikä voidaan nähdä vastadiskurssina sille tilanteelle, jossa oppilaat ovat. Näissä tarinoissa korostuvat päivä kerrallaan eläminen, tulevaisuuden suunnittelun epävarmuus ja tietty luottavaisuus sen suhteen, että asiat aina järjestyvät tavalla tai toisella.

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...Luoja yksin tietää vaan ei kerro. Kato mä elän päivä kerrallaan kun kabtakaan ei saa ja mitä sitä turhia suunnittelemaan ei ole niin suuri pettymys, jos asiat ei mee sillä lailla kun on suunnitellut. (tyttö, Itä-Suomen lääni)

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...olen töissä ja saanut hyvän elämän. En kyll tiedä paljoo mitä nämä vuodet tuo tullessaan? Mut kai ne tuo jotain hyvää. On mulla silloin auto jo ja kai asuntokin! Hyvää vain yritän saada aikaan... (tyttö, Oulun lääni)

6.2 Opiskelusta kertovat tarinat

Opiskeluun liittyviä tarinoita oli kirjoitettu huomattavasti vähemmän. Harva vastaajista kirjoitti opiskelevansa vielä kymmenen vuoden kuluttua, mihin osaltaan saattoi vaikuttaa se, että kysymyksen tehtävänanto johdatteli kertomaan työhön liittyvistä asioista. Lähes kaikki opiskelusta kertovat tarinat olivat sellaisten vastaajien kirjoittamia, jotka aikoivat jatkaa opintojaan yhteishaun ulkopuolisessa lukiossa.

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...klo. 7.00. Teen kaikki tavalliset aamutoimet ja lähden yliopistolle, vaikkakin vielä unenpöpperöisenä. Vaikka aina ei jaksaisi, niin tämä on silti hauskaa. Opiskelen aineita joita haluan ja elän unelmaelämää. (tyttö, Etelä-Suomen lääni)

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna... ja ajattelen: uusi päivä alkamassa. Opettajantyön gradu makaa hyllyllä ja saan vain nukkua. (tyttö, Länsi-Suomen lääni)

6.3

Tarinat perheestä

Noin joka viidennessä tarinassa käsiteltiin tavalla tai toisella perhettä. Perheestä kertovissa tarinoissa korostuivat usein arkiset asiat, lasten ja työn tekemisen merkitys.

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...menen herättämään lapsiani. Vien heidät tarhaan ja menen töihin aviomieheni kanssa samaa matkaa. Ammattia en osaa sanoa. Kuitenkin elättäisin mieheni kanssa perheen hyvin ja rahaa jäisi muuhunkin. (tyttö, Etelä-Suomen lääni)

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...klo: 6.15 vauvan itkuun. Mies on lähtenyt töihin ja pieni tyttövauva makaa vieressäni. Hieraisen silmiäni ja olen tosi väsynyt, koska sattumoisin vauvani on valvottanut minua ja herätellyt pitkin yötä kun sillä on nälkä. (tyttö, Länsi-Suomen lääni)

Perheestä ja perhesuhteista kirjoittaminen oli tytöille huomattavasti yleisempää, vaikka muutama poikakin kuvitteli tulevaisuuteensa kuuluvan perheen.

” On vuosi 2015. Herään yhtenä tavallisena maanantaiaamuna...varmaan oon perheen kanssa syömässä aamupalaa ja sitten lähden töihin ja vien lapset tarhaan ja vien vaimon töihin ja sitten lähden itse töihin. (poika, Itä-Suomen lääni)

6.4

Yhteenvetoa tarinoista

Vastaajien kirjoittamista tarinoista voi myös todeta, että kirjoittajien kypsyydessä ja asennoitumisessa on suuria eroja. Tämä sopii hyvin yhteen kyselyn tulosten kanssa ja kuvaa osaltaan sitä, kuinka epäyhtenäisen joukon yhteishaussa hakematta jättäneet oppilaat muodostavat.

Valtaosassa tarinoita korostui tulevaisuuden esittäminen aivan tavallisten arkirutiinien, esimerkiksi aikaisin heräämisen, työssä käymisen, ruuan laittamisen tai lapsen hoitamisen kautta. Muutamissa tarinoissa, joskin melko harvoissa, toivottiin tulevaisuudelta onnellisuutta tai terveyttä. Toisaalta melko harvinaista oli myös varallisuuden tai materiaalisten toiveiden esiin tuominen, lukuun ottamatta muutamia tarinoita, joissa tulevaisuudessa nähtiin esimerkiksi oma omakotitalo tai auto. Matkustaminen sen sijaan oli yksittäisistä asioista sellainen, joka tuli esiin yllättävänkin monessa tarinassa.

LOPPULUKU

Lopuksi esitetään yhteenveto selvityksen keskeisimmistä tuloksista. Tässä loppuluvussa pohditaan selvityksen merkitystä sekä sitä, mitä sen tekemisen myötä on opittu. Luvussa tehdään myös toimenpide-ehdotuksia koulutukseen hakeutumisen kehittämiseen.

7.1

Yhteenveto

Vuoden 2005 yhteishaussa jätti hakematta 2,6 prosenttia päättöluokkien oppilaista. Hakuaktiivisuus oli heikointa Uudenmaan yhteishakualueella, jossa 3,5 prosenttia oppilaista jätti hakematta. Noin joka viides yhteishaussa hakematta jättänyt suoritti perusopetusta Helsingissä. Nämä määrät eivät kuitenkaan kerro vielä totuutta siitä, kuinka moni oppilas ei sijoitu koulutukseen tulevana syksynä. Keskeisin syy tähän on se, että valtaosa hakematta jättäneistä hakee opiskelupaikkaa suoraan oppilaitoksesta, yhteishaun ulkopuolella. Jos verrataan tuloksia aikaisempiin Länsi-Suomen lääninhallituksen selvityksiin, on hakematta jättäneiden määrä kasvanut Länsi-Suomessa vuoden 2004 1,7 prosentista 2,3 prosenttiin päättöluokkalaisista.

Selvityksen perusteella ei voida kuitenkaan väittää, että todellinen koulutuksen ulkopuolelle sijoittuvien määrä olisi pienempi kuin yhteishaussa hakematta jättäneiden määrä. Tämä johtuu siitä, että tässä selvityksessä oli mahdollista tarkastella vain kevään hakuvaiheen tilannetta. Syksyllä tilanne on jo huomattavasti monimutkaisempi. Tilanne voi olla esimerkiksi sellainen, että oppilas, joka on hakenut yhteishaussa, ei välttämättä olekaan päässyt toivomaansa opiskelupaikkaan ja jää siten toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle. Toisaalta oppilas, joka ei ole hakenut yhteishaussa, saattaa vielä tiedustella kesän ja alkusyksyn aikana mahdollisia peruutuspaikkoja ja siten lopulta päätyttykin syksyllä opiskelemaan.

Yhteishaussa hakematta jättäneiden oppilaiden tilanteen tarkastelun lisäksi olennaista on näin ollen myös perusopetuksen jälkeisen välittömän koulutukseen sijoittumisen arviointi, jota on tehty esimerkiksi lääninhallituksissa peruspalvelujen arvioinnin yhteydessä¹². Länsi-Suomen lääninhallituksen peruspalvelujen arviointiraportti kertoo sen, että vuosina 2001–2003 sellaisten oppilaiden määrä, jotka eivät jatkaaneet opintojaan välittömästi syksyllä, oli yli kolminkertainen verrattuna niihin, jotka jättivät hakematta yhteishaussa. Positiivista tässä on se, että niiden oppilaiden määrä, jotka eivät jatkaaneet välittömästi toisen asteen koulutuksessa perusopetuksen jälkeen, on lääninhallituksen tarkastelemana ajanjaksona vähentynyt huomattavasti suhteessa perusopetuksen päättäneiden määrään.

Kun tarkastellaan kevään hakuvaiheen tilannetta ja yhteishaussa hakematta jättäneitä, niin on havaittavissa kolme keskeistä ryhmää, jotka kuitenkin eivät todennäköisesti jää syksyllä koulutuksen ulkopuolelle. Nämä ryhmät muodostuvat niistä oppilaista, jotka hakevat opiskelupaikkaa yhteishaun ulkopuolella suoraan oppilaitoksista, oppilaista, jotka eivät saa päättötodistusta ja suorittavat yhdeksännen luokan uudelleen sekä lisäopetuksessa jatkavista oppilaista. Jos näistä kolmesta ryhmästä lasketaan yhteen ne oppilaat, jotka ovat pitäneet jotakin näistä vaihtoehdoista tärkeimpänä syynä hakematta jättämiselle, saadaan tulokseksi 336 oppilasta, mikä on 59 prosenttia kyselyyn vastanneista hakematta jättäneistä oppilaista. Prosentuaalinen osuus olisi vielä huomattavasti suurempi, jos otettaisiin huomioon se, että myös useille jäljelle jääneistä 41 prosentista oppilaita oli joku näistä kolmesta syystä merkitty vaikuttavaksi syyksi. Muista syistä hakematta jättämiselle keskeisimpiä oli se, että hakija ei tiennyt mihin hakisi (26 prosentilla vastaajista tämä syy vaikutti hakupäätökseen) ja se, että nykyinen keskiarvo ei riittänyt opiskelupaikkaan (13 prosentilla vastaajista tämä syy vaikutti hakupäätökseen).

Kyselyn mukaan yhteishaussa hakemattomien oppilaiden mielipiteet opinto-ohjauksesta olivat pääasiassa positiivisia. Vähiten positiivista suhtautuminen oli siihen, kuinka oppilaanohjaus lisäsi kiinnostusta ammatteihin. Mahdollisista tukitoimista tukiopetusta kaipasi keskimäärin useimmin sellainen oppilas, joka ei aikonut hakea yhteishaun ulkopuolisessa haussa. Opiskeluun liittyvään lisäohjaukseen, lisätietoihin koulutusvaihtoehdoista ja ammateista sekä työharjoitteluun tai työpajaan vastanneet suhtautuivat myös keskimäärin positiivisesti. Koulutukseen asennoitumiseen liittyvät vastaukset kertoivat siitä, että yhteishaun ulkopuolella hakeneet suhtautuivat positiivisemmin koulunkäyntiin kuin ne oppilaat, jotka eivät ilmoittaneet hakevansa

¹² Ks. esim. Peruspalvelut Länsi-Suomen läänissä 2004, s. 79–93.

opiskelupaikkaa suoran haun kautta. Kaikista kyselyyn vastanneista lähes neljä viidestä oppilaasta oli joko täysin tai osittain samaa mieltä väitteen ”koulutuksen hankkiminen on elämäni myöhemmässä vaiheessa vielä tarpeen” kanssa.

Oppilaiden kirjoittamat kertomukset käsittelivät tulevaisuutta pääasiassa työn ja ammatin kautta. Perhe, ystävät ja opiskelu olivat muita teksteistä nousevia teemoja. Kertomusten kirjavuus vahvisti selvityksen yhtä keskeistä tulosta, eli sitä, että yhteishaussa hakematta jättäneet ovat hyvin kirjava joukko päättöluokkalaisia niin opintomenestykseltään kuin opiskeluun suhtautumiseltaan ja asenteiltaan.

7.2

Mitä selvityksestä on opittu?

.....

Nuorten osallisuushankkeessa on kyse toimivien ja pysyvien käytäntöjen kehittamisestä, jotka lisäävät nuorten yhteiskunnallista osallistumista. Yhtenä edellytyksenä ja tukena tämän tavoitteen toteutumiseksi on relevantin ja tuoreen tiedon saaminen kohderyhmästä. Tiedon kerääminen yhteishakujärjestelmän toimivuudesta on tässä mielessä hyvinkin perusteltua.

Selvitys on osoittanut sen, että yhteishakujärjestelmä toimii tavallaan äärimmäisen tehokkaasti – lähes kaikki päättöluokkien oppilaat osallistuvat yhteishakuun. Osallistuminen sinänsä ei kuitenkaan ole vielä taetta sille, että oppilas päätyy koulutukseen tulevana syksynä. Tämän kertoo se, että yhteishakuun osallistumattomien määrä on pienempi kuin syksyllä koulutuspaikatta olevien määrä. Näin ollen yhteishakuvaiheessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että yhteishakujärjestelmää ei pidetä jonkinlaisena pakkohakuna tai hakuautomaattina, jolloin yhteishaussa haetaan vain hakemisen vuoksi vailla todellista aikomusta aloittaa opinnot syksyllä. Tämä edellyttää oppilaanohjaukselta sitä, että oppilasta autetaan yksilöllisesti löytämään sellaiset realistiset jatkokoulutusväylät, joissa oppilaan motivaatio on riittävä koulutuksen aloittamiselle ja tutkinnon suorittamiselle.

Lisäksi selvitys osoittaa sen, että yhteishakuun osallistumattomilla päättöluokkalaisilla on hyvinkin vaihtelevia syitä olla osallistumatta yhteishakuun. Suuri osa kevään yhteishaussa hakematta jättäneistä jatkaa opintoja syksyllä sellaisten oppilaitosten linjoilla, jotka eivät kuulu yhteishakujärjestelmän piiriin. Myös huomattavalla osalla oppilaista on aikomus jatkaa opintoja lisäopetuksessa tai suorittaa 9. luokka uudelleen. Yhteiskunnallisen osallisuuden kannalta haastavin ryhmä ovat ne, joilla ei ole lainkaan aikomusta jatkaa kouluttautumista. Tulevaisuudessa tulisikin pohtia mahdollisuutta keskittää

tiedonkeruun ja tutkimuksen huomio juuri tähän kriittisimmässä asemassa olevaan ryhmään, heidän kouluttautumisinnettömyytensä syihin ja heidän motivoimiseensa.

Tämän selvityksen heikohkoon vastausprosenttiin oli varmasti useita syitä. Yksi erittäin keskeinen syy oli se, että saatekirjeessä ei tarpeeksi selkeästi painotettu sitä, että vastausta toivotaan kaikilta yhteishaussa hakematta jättäneiltä. Osa opinto-ohjaajista ilmeisesti oletti, että vastausta ei kaivata, jos oppilas hakee oppilaitokseen, joka ei kuulu yhteishaun piiriin. Näin vastaus jäi saamatta esimerkiksi useilta steinerkouluilta, joiden oppilaat usein siirtyvät suoraan oman koulunsa lukioon. Sama tilanne on erityisoppilailla, joiden jatkokoulutuspaikat eivät pääsääntöisesti kuulu yhteishaun piiriin.

Vastausprosenttia pienensi myös lomakkeen laajuus. Osalle oppilaista lomake oli ollut liian monimutkainen ja työläs täytettäväksi. Lomakkeen laajuuteen vaikutti myös se, että siihen oli sisällytetty kysymyksiä, jotka liittyivät oppilaanohjauksen arviointiin, tulevaisuuden tuen tarpeeseen ja asennoitumiseen opiskelua kohtaan. Varsinkin nämä kysymykset vaativat oppilaalta itsenäistä työpanosta, mikä vähensi vastausintoa. Siten useassa tapauksessa vastausta ei saatu edes keskeisimpään hakematta jättämisen syytä kartoittavaan kysymykseen. Pienessä osassa tietoon tulleista tapauksista oppilasta ei ollut tavoitettu tai oppilas kieltäytyi vastaamasta kyselyyn.

Tulevaisuudessa tehtävien selvitysten haasteena onkin tavoittaa tehokkaasti erityisesti ne oppilaat, jotka ovat vaarassa jo kevään hakuprosessin perusteella jäädä täysin koulutuksen ulkopuolelle. Osallisuusnäkökulmasta juuri näiden oppilaiden tulevaisuudensuunnitelmat ovat kiinnostavimpia. Tällä tavoin on mahdollista saada ajankohtaisen tiedon lisäksi pitkällä aikavälillä seurantatietoa, joka mahdollistaa ilmiön kehityksen arvioinnin ja erilaisten nuoriin kohdistuvien hankkeiden ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnin.

Kyselyn toteutuksessa olisi mahdollista saavuttaa parempi kattavuus siten, että kysely jaettaisiin opinto-ohjaajien täyttämään ja oppilaiden täyttämään osuuteen. Opinto-ohjaajilta tiedusteltaisiin niiden oppilaiden kokonaismäärä, jotka eivät aio hakea yhteishaussa eivätkä yhteishaun ulkopuolella sekä vastausten yhteenvedo niiltä oppilailta, jotka näistä hakematta jättäneistä ovat vastanneet kyselyyn. Täysin hakematta jättäneiltä oppilailta puolestaan tiedusteltaisiin, miksi he eivät hakeneet ja millaiset ovat heidän tulevaisuudensuunnitelmansa. Näin voitaisiin saada tarkka tieto siitä, kuinka paljon täysin hakematta jättäneitä oppilaita on ja mitkä ovat heidän syynsä koulutuksen ulkopuolelle jättäytymiseen. Tässäkin on silti ongelmana kyselyn valtakunnallinen laajuus – vastauksia on erittäin työlästä karhuta kouluista. Erityistä huomiota kyselyn toteutuksessa tulisi kuitenkin kiinnittää lisäopetuksen oppi-

laiden vastausinnokkuuden lisäämiseen. Kyselyn yhteenvedon sujuvuuden parantamiseksi kannattaisi kerätä opinto-ohjaajilta tiedot sähköisessä muodossa.

7.3

Toimenpide-ehdotukset

.....

Selvityksen perusteella voidaan muodostaa kuusi nivelvaiheen ja jatkokouluttamisen kannalta tärkeää toimenpide-ehdotusta, joiden avulla on mahdollista kehittää oppilaiden hakeutumista toisen asteen koulutukseen ja siten parantaa nuorten osallisuutta.

- Työtä oppilaanohjauksen sisällön kehittämiseksi on edelleen jatkettava. Erityistä huomiota oppilaanohjauksessa on kiinnitettävä siihen, kuinka ja missä laajuudessa oppilaille kerrotaan työelämästä ja ammateista. Tämä edellyttää sitä, että opinto-ohjaajille annetaan mahdollisuus pysyä ajan tasalla alati muuttuvan työelämän suhteen – kouluttautumiseen on taattava riittävät resurssit. Lisäksi oppilaanohjausta on mahdollista kehittää kannustamalla opinto-ohjaajia ja eri yhteiskunnallisia sidosryhmiä laaja-alaiseen yhteistyöhön, jonka puitteissa voidaan esimerkiksi järjestää oppilaille paremmat mahdollisuudet tutustua työelämään sekä eri ammattiryhmien edustajien vierailuja oppilaitoksissa yhteistyössä yritysten ja yhteisöjen kanssa.
- Koska siirtyminen lisäopetuksesta yhteishaun kautta toiselle asteelle on harvinaisempaa lisäopetuksen oppilailla kuin päättöluokkalaisten keskuudessa keskimäärin, on tehtävä tutkimusta lisäopetuksesta, sen merkityksestä ja lisäopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, kuinka lisäopetus vaikuttaa nuorten uranvalintaan liittyviin valmiuksiin ja parantaa edellytyksiä jatko-opintoihin.
- Oppilashuollon ja erilaisten tukimuotojen merkitys tulee nähdä laaja-alaisena oppilaan henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin tukena, jossa noudatetaan aikaisen puuttumisen periaatetta esimerkiksi poissaolojen seurannan suhteen.

- Kun annetaan ohjausta peruskoulun jälkeisestä jatkokoulutukseen hakemisesta, hakua ei tule nähdä pakkotoimenpiteenä. Jokaiselle oppilaalle pitää löytää oppilaan kykyjen ja halujen perusteella sopiva jatkokoulutuspaikka. Tämänhetkiset tilastot yhteishaussa hakeneista oppilaista, toisen asteen koulutukseen sijoittuneista oppilaista ja täyttämättä jääneistä koulutuspaikoista viittaavat siihen, että yhteishaussa haetaan usein opiskelupaikkaa, jota ei ole realistista mahdollisuutta saada.
- Toiselle asteelle siirtymiseen liittyvää tilastointia tulee kehittää ja selkeyttää siten, että on saatavissa ajankohtaista tietoa yhteishaussa hakeneista, yhteishaun ulkopuolella hakeneista ja oppilaitoksiin sijoittuneista opiskelijoista. Voidaan kehittää esimerkiksi toisen asteen yhteishakurekisterin tilastointiominaisuuksia. Tietotuotannossa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että tuotettavan tiedon perusteella on mahdollista arvioida maahanmuuttajien jatkokoulutusmahdollisuuksiin liittyviä asioita.
- Kehitetään kuntatasolla koulutuksen ulkopuolelle jäävien seuranta yhteistyössä eri viranomaistahojen kanssa. Kehitetään myös erilaisia tukitoimia, jotta opiskelupaikatta jääneiden hakeutuminen syksyn täyttämättä jääneille opiskelupaikoille ei jää ainoastaan nuorten oman aktiivisuuden varaan.

LÄHTEET

- Mäkipää, Minna (2003). Selvitys toisen asteen yhteishaussa hakematta jättämisen syistä perusopetuksen päättäneillä oppilailla Länsi-Suomen läänissä vuonna 2003. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarjan nro 16/2003.
- Järvinen, Tero & Vanttaja, Markku (2005). Nuoret koulutus- ja työmarkkinoilla. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisu.
[http://www.minedu.fi/nuora/julkaisut/Nuoret koulutus- ja tyomarkkinoilla.pdf](http://www.minedu.fi/nuora/julkaisut/Nuoret_koulutus-_ja_tyomarkkinoilla.pdf)
- Koulutus ja tutkimus vuosina 2003–2008. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriön julkaisuja 2004:6.
- Opti – Opetushallituksen oppilastietojärjestelmä.
Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus.
- Peruspalvelut Länsi-Suomen läänissä 2004. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisu 1/2005.
- Suonia, Hanna (2004). Selvitys toisen asteen yhteishaussa hakematta jättämisen syistä perusopetuksen päättäneillä oppilailla Länsi-Suomen läänissä vuonna 2004. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarjan nro 15/2004.
- Tilastokeskus, koulutustilastot http://www.stat.fi/til/pop/2004/pop_2004_2004-11-19_tau_001.xls
- Vehviläinen, Jukka (2005). Rajatonta palvelua? – Nuorten osallisuushankkeen arvioinnin väliraportti. Helsinki: Opetushallitus.

Liite 1: HAKEMATTA JÄTTÄNEET KUNNITTAIN

(HUOM! Liitteessä esitetty hakijaprosentti on laskettu yhteishakurekisterin tietojen perusteella. Yhteishaussa hakematta jättäneiden määrä ei suoranaisesti ilmaise, että kaikki näistä oppilaista eivät sijoittuisi jatkokoulutukseen, koska mm. koulutukseen on mahdollista hakeutua myös suorassa haussa yhteishakujärjestelmän ulkopuolella.)

Uusimaa	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	Kunta:	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	
Askola	0	0	0	88	0	88	100,0
Espoo	41	16	57	2 325	102	2 427	97,7
Hanko	0	0	0	61	0	61	100,0
Helsinki	295	54	349	4 973	408	5 381	93,5
Hyvinkää	7	6	13	546	18	564	97,7
Inkoo	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Järvenpää	8	2	10	489	0	489	98,0
Karjaa	4	0	4	82	0	82	95,1
Karjalohja	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Karkkila	4	0	4	112	0	112	96,4
Kauniainen	0	0	0	118	0	118	100,0
Kerava	14	0	14	374	0	374	96,3
Kirkkonummi	6	7	13	357	7	364	96,4
Lapinjärvi	2	0	2	74	0	74	97,3
Liljendal	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Loviisa	3	0	3	86	0	86	96,5
Lohja	6	8	14	527	0	527	97,3
Myrskylä	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Mäntsälä	5	2	7	227	0	227	96,9
Nummi-Pusula	0	1	1	70	0	70	98,6
Nurmijärvi	5	7	12	514	0	514	97,7
Pernaja	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Pohja	0	2	2	2	0	2	0,0
Pornainen	4	1	5	84	0	84	94,0
Pukkila	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Porvoo	1	0	1	399	0	399	99,7
Ruotsinpyhtää	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Sammatti	2	1	3	6	3	9	66,7
Sipoo	0	0	0	139	0	139	100,0
Siuntio	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Tammisaari	0	0	0	13	0	13	100,0
Tuusula	7	0	7	475	2	477	98,5
Vantaa	35	16	51	2 228	179	2 407	97,9
Vihti	4	10	14	352	2	354	96,0
Uusimaa yhteensä:	453	133	586	14 721	721	15 442	96,2

Häme	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija-prosenti päättöluokkalaisista
	Kunta:	yleis-opetus	erityis-opetus	yhteensä	9. luokka	lisä-opetus	
Artjärvi	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Asikkala	0	3	3	101	0	101	97,0
Forssa	1	2	3	180	0	180	98,3
Hartola	10	2	12	47	4	51	76,5
Hattula	0	3	3	109	0	109	97,2
Hauho	1	0	1	44	0	44	97,7
Hausjärvi	4	0	4	84	0	84	95,2
Heinola	2	2	4	206	0	206	98,1
Hollola	2	0	2	257	0	257	99,2
Humppila	0	1	1	24	0	24	95,8
Hämeenlinna	10	1	11	560	0	560	98,0
Hämeenkoski	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Janakkala	2	2	4	199	0	199	98,0
Jokioinen	1	0	1	78	0	78	98,7
Kalvola	0	0	0	42	0	42	100,0
Kärkölä	0	0	0	70	0	70	100,0
Lahti	32	13	45	1 173	62	1 235	96,4
Lammi	1	1	2	133	0	133	98,5
Loppi	1	1	2	109	0	109	98,2
Nastola	3	1	4	187	0	187	97,9
Orimattila	2	1	3	189	1	190	98,4
Padasjoki	0	1	1	39	0	39	97,4
Renko	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Riihimäki	2	2	4	346	12	358	98,9
Sysmä	0	1	1	45	0	45	97,8
Tammela	1	0	1	98	0	98	99,0
Tuulos	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Ypäjä	0	1	1	40	0	40	97,5
Häme yhteensä	75	38	113	4 360	79	4 439	97,5

Kymi	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	Kunta:	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	
Elimäki	1	3	4	127	0	127	96,9
Hamina	0	2	2	231	0	231	99,1
Iitti	0	2	2	107	0	107	98,1
Imatra	6	1	7	323	1	324	97,8
Jaala	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Joutseno	3	1	4	150	0	150	97,3
Kotka	5	8	13	614	0	614	97,9
Kouvola	4	3	7	344	0	344	98,0
Kuusankoski	1	1	2	270	3	273	99,3
Lappeenranta	8	2	10	737	18	755	98,7
Lemi	1	0	1	42	0	42	97,6
Luumäki	1	0	1	51	0	51	98,0
Miehikkälä	0	0	0	19	0	19	100,0
Parikkala	0	0	0	74	0	74	100,0
Pyhtää	0	0	0	69	0	69	100,0
Rautjärvi	0	0	0	45	0	45	100,0
Ruokolahti	0	1	1	69	0	69	98,6
Saari	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Savitaipale	0	0	0	61	1	62	100,0
Anjalankoski	3	1	4	233	3	236	98,3
Suomenniemi	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Taipalsaari	0	0	0	64	0	64	100,0
Uukuniemi	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Valkeala	4	1	5	134	0	134	96,3
Violahti	0	0	0	58	0	58	100,0
Ylämaa	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kymi yhteensä:	37	26	63	3 822	26	3 848	98,4
Etelä-Suomen lääni:	565	197	762	22 903	826	23 729	96,8

Varsinais-Suomi	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	Kunta:	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	
Alastaro	0	0	0	38	0	38	100,0
Askainen	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Aura	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Dragsfjärd	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Halikko	0	0	0	137	0	137	100,0
Kaarina	1	0	1	229	14	243	99,6
Kemiö	0	0	0	18	0	18	100,0
Kiikala	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita

Varsinais-Suomi	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija-prosentti päättöluokkalaisista
	Kunta:	yleis-opetus	erityis-opetus	yhteensä	9. luokka	lisä-opetus	
Kisko	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Korppoo	0	0	0	5	0	5	100,0
Koski Tl	0	1	1	64	0	64	98,4
Kustavi	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kuusjoki	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Laitila	0	1	1	124	0	124	99,2
Lemu	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Lieto	0	1	1	192	0	192	99,5
Loimaa	1	6	7	172	3	175	96,0
Marttila	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Masku	0	0	0	85	0	85	100,0
Mellilä	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Merimasku	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Mietoinen	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Muurla	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Mynämäki	1	0	1	99	0	99	99,0
Naantali	1	0	1	216	15	231	99,6
Nauvo	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Nousiainen	0	0	0	96	0	96	100,0
Oripää	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Parainen	0	0	0	60	0	60	100,0
Paimio	1	1	2	148	0	148	98,6
Perniö	1	0	1	80	0	80	98,8
Pertteli	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Piikkiö	0	0	0	108	0	108	100,0
Pyhäranta	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Pöytyä	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Raisio	3	1	4	290	11	301	98,7
Rusko	0	0	0	77	0	77	100,0
Rymättylä	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Salo	2	4	6	376	0	376	98,4
Sauvo	0	0	0	39	0	39	100,0
Somero	0	0	0	140	0	140	100,0
Suomusjärvi	0	0	0	1	0	1	100,0
Särkisalo	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Taivassalo	0	1	1	34	0	34	97,1
Tarvasjoki	0	1	1	26	0	26	96,2
Turku	22	11	33	1 616	61	1 677	98,0
Uusikaupunki	1	0	1	200	0	200	99,5
Vahto	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Vehmaa	0	0	0	42	0	42	100,0
Velkua	0	0	0	1	0	1	100,0
Yläne	0	0	0	25	0	25	100,0
Varsinais-Suomi yhteensä	34	28	62	4 738	104	4 842	98,7

Satakunta	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	Kunta:	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	
Eura	1	2	3	104	0	104	97,1
Eurajoki	1	0	1	64	0	64	98,4
Harjavalta	2	2	4	105	0	105	96,2
Honkajoki	0	0	0	35	0	35	100,0
Huittinen	0	2	2	132	0	132	98,5
Jämijärvi	0	0	0	36	0	36	100,0
Kankaanpää	4	5	9	159	3	162	94,4
Karvia	0	0	0	26	0	26	100,0
Kiikoinen	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kiukainen	0	0	0	48	0	48	100,0
Kodisjoki	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kokemäki	0	0	0	117	0	117	100,0
Köyliö	0	0	0	40	0	40	100,0
Lappi	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Lavia	0	0	0	62	0	62	100,0
Luvia	0	0	0	46	0	46	100,0
Merikarvia	1	0	1	50	0	50	98,0
Nakkila	0	0	0	82	0	82	100,0
Noormarkku	0	0	0	111	0	111	100,0
Pomarkku	0	0	0	34	0	34	100,0
Pori	25	14	39	795	5	800	95,1
Rauma	0	0	0	493	15	508	100,0
Siikainen	0	0	0	22	0	22	100,0
Säkylä	0	1	1	61	0	61	98,4
Ulvila	1	0	1	209	0	209	99,5
Vampula	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Satakunta yhteensä	35	26	61	2 831	23	2 854	97,9

Pirkanmaa	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
Kunta:	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	9. luokka + lisä- opetus	
Hämeenkyrö	0	1	1	157	0	157	99,4
Ikaalinen	0	2	2	102	0	102	98,0
Juupajoki	0	0	0	36	0	36	100,0
Kangasala	8	5	13	351	0	351	96,3
Kihniö	0	0	0	26	0	26	100,0
Kuhmalahti	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kuru	0	0	0	43	0	43	100,0
Kylmäkoski	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Lempäälä	2	2	4	225	15	240	98,3
Luopioinen	0	0	0	107	0	107	100,0
Längelmäki	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Mouhijärvi	0	0	0	41	0	41	100,0
Mänträ	0	1	1	74	0	74	98,6
Nokia	5	2	7	341	13	354	98,0
Orivesi	1	0	1	124	5	129	99,2
Parkano	3	1	4	88	0	88	95,5
Pirkkala	1	1	2	180	0	180	98,9
Punkalaidun	0	0	0	53	1	54	100,0
Pälkäne	0	0	0	45	0	45	100,0
Ruovesi	0	0	0	61	0	61	100,0
Suodenniemi	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Tampere	101	8	109	2 018	121	2 139	94,9
Toijala	2	1	3	116	0	116	97,4
Urjala	1	0	1	67	0	67	98,5
Valkeakoski	4	0	4	205	2	207	98,1
Vammala	7	1	8	202	0	202	96,0
Vesilahti	2	1	3	48	0	48	93,8
Viiala	2	0	2	56	0	56	96,4
Viljakkala	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Vilppula	0	0	0	45	0	45	100,0
Virrat	3	2	5	103	1	104	95,2
Ylöjärvi	3	2	5	331	15	346	98,6
Äetsä	0	0	0	58	0	58	100,0
Pirkanmaa yhteensä	145	30	175	5 303	173	5 476	96,8

Keski-Suomi	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija-prosentti päättöluokkalaisista
	Kunta:	yleis-opetus	erityis-opetus	yhteensä	9. luokka	lisä-opetus	
Hankasalmi	0	2	2	65	0	65	96,9
Joutsa	0	0	0	56	2	58	100,0
Jyväskylä	33	28	61	874	50	924	93,4
Jyväskylän mlk	3	2	5	438	2	440	98,9
Jämsä	1	0	1	226	0	226	99,6
Jämsänkoski	3	0	3	78	0	78	96,2
Kannonkoski	0	0	0	10	0	10	100,0
Karstula	0	0	0	68	0	68	100,0
Keuruu	1	2	3	137	4	141	97,9
Kinnula	0	0	0	26	0	26	100,0
Kivijärvi	0	0	0	19	0	19	100,0
Konnevesi	0	0	0	56	0	56	100,0
Korpilahti	1	1	2	76	0	76	97,4
Kuhmoinen	0	0	0	23	0	23	100,0
Kyyjärvi	0	0	0	27	0	27	100,0
Laukaa	4	0	4	255	0	255	98,4
Leivonmäki	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Luhanka	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Multia	0	0	0	29	0	29	100,0
Muurame	7	1	8	131	10	141	94,3
Petäjävesi	1	0	1	50	0	50	98,0
Pihtipudas	2	2	4	59	1	60	93,3
Pylkönmäki	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Saarijärvi	0	0	0	154	0	154	100,0
Sumiainen	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Suolahti	1	4	5	94	7	101	95,0
Toivakka	0	1	1	59	0	59	98,3
Uurainen	0	1	1	48	0	48	97,9
Viitasaari	1	1	2	103	0	103	98,1
Äänekoski	0	4	4	177	0	177	97,7
Keski-Suomi yhteensä	58	49	107	3 338	76	3 414	96,9

Vaasa	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
Kunta:	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	9. luokka + lisä- opetus	
Alahärmä	0	0	0	85	0	85	100,0
Alajärvi	1	1	2	133	0	133	98,5
Alavus	2	2	4	135	14	149	97,3
Evijärvi	0	0	0	40	0	40	100,0
Halsua	0	0	0	23	0	23	100,0
Himanka	0	1	1	59	2	61	98,4
Ilmajoki	1	1	2	150	0	150	98,7
Isojoki	0	0	0	38	0	38	100,0
Isokyrö	0	0	0	51	0	51	100,0
Jalasjärvi	0	1	1	120	0	120	99,2
Jurva	1	0	1	52	0	52	98,1
Kannus	0	0	0	97	0	97	100,0
Karijoki	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kaskinen	0	0	0	11	0	11	100,0
Kauhajoki	2	0	2	198	0	198	99,0
Kauhava	3	0	3	105	1	106	97,2
Kaustinen	0	1	1	75	0	75	98,7
Kokkola	3	8	11	338	5	343	96,8
Korsnäs	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kortesjärvi	0	0	0	39	0	39	100,0
Kristiinankaupunki	0	1	1	51	0	51	98,0
Kruunupyö	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Kuortane	0	0	0	59	0	59	100,0
Kurikka	0	2	2	145	0	145	98,6
Kälviä	0	0	0	66	0	66	100,0
Laihia	0	0	0	121	0	121	100,0
Lappajärvi	0	0	0	57	0	57	100,0
Lapua	2	3	5	192	0	192	97,4
Lehtimäki	2	0	2	27	0	27	92,6
Lestijärvi	0	0	0	16	0	16	100,0
Lohtaja	0	0	0	46	0	46	100,0
Luoto	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Maalahti	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Maksamaa	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Mustasaari	0	0	0	38	0	38	100,0
Nurmo	0	0	0	181	0	181	100,0
Närpiö	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Oravainen	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Perho	0	1	1	48	1	49	98,0
Peräseinäjoki	0	0	0	54	0	54	100,0

Vaasa	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	Kunta:	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	
Pietarsaari	0	0	0	117	5	122	100,0
Pedersöre	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Seinäjoki	3	0	3	356	0	356	99,2
Soini	0	0	0	47	0	47	100,0
Teuva	1	1	2	100	0	100	98,0
Toholampi	1	0	1	78	0	78	98,7
Töysä	1	0	1	47	0	47	97,9
Ullava	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Uusikaarlepyy	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Vaasa	22	3	25	531	9	540	95,4
Veteli	0	0	0	60	0	60	100,0
Vimpeli	0	0	0	39	0	39	100,0
Vähäkyrö	0	2	2	60	1	61	96,7
Vöyri	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Ylihärmä	1	0	1	42	0	42	97,6
Ylistaro	0	0	0	57	0	57	100,0
Ähtäri	2	0	2	103	0	103	98,1
Vaasa yhteensä	48	28	76	4 487	38	4 525	98,3
Länsi-Suomen lääni:	320	161	481	20 697	414	21 111	97,7

Etelä-Savo	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija-prosenti päättöluokkalaisista
Kunta:	yleis-opetus	erityis-opetus	yhteensä	9. luokka	lisä-opetus	9. luokka + lisä-opetus	
Enonkoski	0	0	0	24	0	24	100,0
Haukivuori	1	0	1	38	0	38	97,4
Heinävesi	0	0	0	58	0	58	100,0
Hirvensalmi	0	0	0	33	0	33	100,0
Joroinen	0	0	0	75	0	75	100,0
Juva	0	1	1	94	0	94	98,9
Kangasniemi	0	1	1	70	0	70	98,6
Kerimäki	0	1	1	62	0	62	98,4
Mikkeli	8	10	18	615	13	628	97,1
Mäntyharju	0	1	1	79	0	79	98,7
Pertunmaa	0	0	0	28	0	28	100,0
Pieksämäki	1	1	2	157	0	157	98,7
Punkaharju	2	0	2	57	0	57	96,5
Puumala	0	0	0	45	0	45	100,0
Pieksänmaa	2	0	2	113	3	116	98,3
Rantasalmi	0	2	2	61	2	63	96,8
Ristiina	0	3	3	55	0	55	94,5
Savonlinna	1	4	5	311	0	311	98,4
Savonranta	0	0	0	18	0	18	100,0
Sulkava	0	0	0	52	0	52	100,0
Etelä-Savo yhteensä	15	24	39	2 045	18	2 063	98,1

Pohjois-Karjala Kunta:	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	9. luokka + lisä- opetus	
Eno	0	3	3	85	1	86	96,5
Ilomantsi	0	0	0	91	0	91	100,0
Joensuu	1	4	5	573	3	576	99,1
Juuka	1	0	1	90	0	90	98,9
Kesälahti	0	0	0	38	0	38	100,0
Kiihtelysvaara	0	0	0	39	0	39	100,0
Kitee	2	5	7	170	1	171	95,9
Kontiolahti	0	1	1	204	0	204	99,5
Outokumpu	0	2	2	97	0	97	97,9
Lieksa	0	2	2	167	0	167	98,8
Liperi	0	1	1	175	2	177	99,4
Nurmes	4	0	4	115	0	115	96,5
Polvijärvi	0	1	1	75	0	75	98,7
Pyhäselkä	0	1	1	121	1	122	99,2
Rääkkylä	0	0	0	24	0	24	100,0
Tohmajärvi	0	1	1	70	0	70	98,6
Tuupovaara	0	0	0	26	0	26	100,0
Valtimo	0	0	0	49	0	49	100,0
Värtsilä	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Pohjois-Karjala yhteensä	8	21	29	2 209	8	2 217	98,7

Pohjois-Savo	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija-prosentti päättöluokkalaisista
Kunta:	yleis-opetus	erityis-opetus	yhteensä	9. luokka	lisä-opetus	9. luokka + lisä-opetus	
Iisalmi	6	11	17	286	10	296	94,3
Juankoski	5	0	5	93	0	93	94,6
Kaavi	0	1	1	36	1	37	97,3
Kangaslampi	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Karttula	2	0	2	55	0	55	96,4
Keitele	0	1	1	46	1	47	97,9
Kiuruvesi	2	0	2	117	0	117	98,3
Kuopio	22	23	45	1 047	75	1 122	96,0
Lapinlahti	1	1	2	125	0	125	98,4
Leppävirta	5	0	5	155	0	155	96,8
Maaninka	0	3	3	52	0	52	94,2
Nilsjä	0	1	1	103	0	103	99,0
Pielavesi	0	0	0	80	2	82	100,0
Rautalampi	1	0	1	41	3	44	97,7
Rautavaara	0	0	0	31	0	31	100,0
Siilinjärvi	0	0	0	307	0	307	100,0
Sonkajärvi	1	1	2	77	0	77	97,4
Suonenjoki	0	0	0	84	0	84	100,0
Tervo	0	0	0	19	1	20	100,0
Tuusniemi	0	0	0	47	0	47	100,0
Varkaus	1	3	4	295	9	304	98,7
Varpaisjärvi	0	0	0	34	1	35	100,0
Vehmersalmi	0	0	0	19	0	19	100,0
Vesanto	0	0	0	28	0	28	100,0
Vieremä	1	2	3	58	0	58	94,8
Pohjois-Savo yhteensä	47	47	94	3 235	103	3 338	97,2
Itä-Suomen lääni	70	92	162	7 489	129	7 618	97,9

Pohjois-Pohjanmaa Kunta:	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	9. luokka + lisä- opetus	
Alavieska	0	0	0	48	0	48	100,0
Haapajärvi	11	0	11	124	1	125	91,2
Haapavesi	4	0	4	160	2	162	97,5
Hailuoto	0	0	0	2	0	2	100,0
Haukipudas	0	0	0	263	1	264	100,0
Ii	0	0	0	104	0	104	100,0
Kalajoki	0	0	0	129	2	131	100,0
Kempele	1	0	1	222	19	241	99,6
Kestilä	0	0	0	33	0	33	100,0
Kiiminki	2	1	3	159	7	166	98,2
Kuivaniemi	0	0	0	34	0	34	100,0
Kuusamo	7	2	9	307	0	307	97,1
Kärsämäki	3	2	5	58	0	58	91,4
Liminka	1	5	6	113	1	114	94,7
Lumijoki	0	0	0	31	0	31	100,0
Merijärvi	0	0	0	19	0	19	100,0
Muhos	8	0	8	158	8	166	95,2
Nivala	1	0	1	192	3	195	99,5
Oulainen	0	0	0	101	0	101	100,0
Oulu	19	20	39	1 407	76	1 483	97,4
Oulunsalo	1	0	1	160	0	160	99,4
Piippola	0	0	0	0	0	0	Ei oppilaita
Pudasjärvi	0	8	8	155	0	155	94,8
Pulkkila	2	1	3	44	0	44	93,2
Pyhäjoki	0	1	1	51	0	51	98,0
Pyhäjärvi	9	1	10	92	7	99	89,9
Pyhäntä	2	1	3	40	0	40	92,5
Raahe	3	2	5	339	5	344	98,5
Rantsila	0	0	0	34	1	35	100,0
Reisjärvi	1	1	2	51	0	51	96,1
Ruukki	2	2	4	88	0	88	95,5
Sievi	0	0	0	90	2	92	100,0
Siikajoki	0	0	0	25	1	26	100,0
Taivalkoski	1	0	1	96	1	97	99,0
Tyrnävä	0	0	0	101	0	101	100,0
Utajärvi	1	2	3	54	2	56	94,6
Vihanti	1	1	2	58	0	58	96,6
Yli-Ii	0	0	0	53	0	53	100,0
Ylikiiminki	0	0	0	69	0	69	100,0
Ylivieska	2	1	3	222	1	223	98,7
Pohjois-Pohjanmaa yhteensä	82	51	133	5 486	140	5 626	97,6

Kainuu	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija- prosentti päättö- luokka- laisista
	yleis- opetus	erityis- opetus	yhteensä	9. luokka	lisä- opetus	9. luokka + lisä- opetus	
Hyrnsalmi	0	1	1	58	0	58	98,3
Kajaani	1	3	4	437	0	437	99,1
Kuhmo	0	1	1	126	0	126	99,2
Paltamo	2	0	2	60	0	60	96,7
Puolanka	0	2	2	42	0	42	95,2
Ristijärvi	0	0	0	24	0	24	100,0
Sotkamo	0	2	2	119	0	119	98,3
Suomussalmi	0	2	2	119	1	120	98,3
Vaala	0	0	0	69	0	69	100,0
Vuolijoki	0	0	0	44	0	44	100,0
Kainuu yhteensä	3	11	14	1 098	1	1 099	98,7
Oulun lääni:	85	62	147	6 584	141	6 725	97,8

Lappi	Hakematta jättäneet 2005			Oppilasmäärät 20.9.2004			Hakija-prosentti päättöluokkalaisista
	Kunta:	yleis-opetus	erityis-opetus	yhteensä	9. luokka	lisä-opetus	
Enontekiö	0	0	0	30	0	30	100,0
Inari	1	2	3	99	1	100	97,0
Kemi	2	2	4	259	0	259	98,5
Keminmaa	0	2	2	162	0	162	98,8
Kittilä	0	0	0	79	0	79	100,0
Kolari	0	2	2	72	1	73	97,3
Kemijärvi	0	2	2	118	1	119	98,3
Muonio	0	0	0	38	0	38	100,0
Pelkosenniemi	0	0	0	17	0	17	100,0
Posio	0	0	0	54	0	54	100,0
Ranua	4	2	6	113	0	113	94,7
Rovaniemi	2	1	3	425	2	427	99,3
Rovaniemi mlk	3	3	6	351	26	377	98,4
Salla	0	2	2	50	2	52	96,2
Savukoski	0	0	0	15	0	15	100,0
Simo	0	0	0	57	1	58	100,0
Sodankylä	1	2	3	141	1	142	97,9
Tervola	1	0	1	54	0	54	98,1
Tornio	1	4	5	295	2	297	98,3
Pello	0	0	0	61	0	61	100,0
Utsjoki	1	2	3	15	0	15	80,0
Ylitornio	2	2	4	85	0	85	95,3
Yhteensä, Lappi	18	28	46	2 590	37	2 627	98,2
Yhteensä, Manner-Suomi	1058	540	1598	60 263	1 547	61 810	97,4

Liite 2: KYSELYLOMAKE

Opetushallitus
Länsi-Suomen lääninhallitus

Kevät 2005

KYSELY YHTEISHAUSSA HAKEMATTA JÄTTÄNEILLE PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖLUOKKALAISILLE JA LISÄOPETUKSEN OPPILAILLE

Kyselyn toteuttavat yhteistyössä Opetushallitus ja sen koordinoima Nuorten osallisuushanke sekä Länsi-Suomen lääninhallitus. **Kyselyn tarkoituksena on selvittää yhteishakuun osallistumatta jättämisen syitä ja saada taustatietoa nuorten tarpeista ja toiveista.**

Taita lomake ja palauta se huolellisesti täytettynä opinto-ohjaajalle, jolta voit tarvittaessa kysyä neuvoa lomakkeen täyttämiseksi. **Sinun ei tarvitse näyttää vastaustasi opinto-ohjaajalle.** Opinto-ohjaajat palauttavat täytetyt kyselylomakkeet suljetussa kirjekuoressa **18.3.2005 mennessä** oman lääninhallituksensa yhteishakupalveluun.

OSA 1: OPPILAAN TAUSTATIEDOT

(kysymykset 1–5 voidaan täyttää yhdessä opinto-ohjaajan kanssa)

Kirjoita vastaus viivalle tai rastita oikeat vaihtoehdot

1. Läänin yhteishakualaue: _____
2. Kunta: _____
3. Koulu: _____
4. Luokka: 9. luokka
 lisäopetus (10. luokka)
5. Opetusmuoto: yleisopetus
 erityisluokka
 integroitu erityisopetus
6. Sukupuoli: tyttö poika
7. Äidinkieli: 1) suomi 2) ruotsi 3) muu; mikä? _____

8. Oppiaineiden arvosanoja viimeisimmästä todistuksestani:

1) äidinkieli _____ 2) matematiikka _____ 3) englanti _____

4) Mieluisin aineeni koulussa on _____

ja siitä saamani arvosana on _____

9. Kenen kanssa olet keskustellut siitä, mihin kouluun hakisit?

(valitse 2–3 tärkeintä)

äidin _____ jonkun muun, kenen? _____

isän _____ en kenenkään kanssa

siskon tai veljen

opinto-ohjaajan

opettajan

kavereiden

OSA 2: HAKEMATTA JÄTTÄMISEN SYITÄ

Seuraavassa luettelossa esitetään mahdollisia syitä, miksi olet jättänyt hakematta.

Lue lista ensin huolella läpi ja mieti, mikä oli se **tärkein syy**, miksi et nyt hakenut yhteishaussa. Numeroi se **ykköseksi**. Jos sinulla oli muitakin syitä, numeroi ne **kakkoiseksi**, **kolmoseksi** jne. Merkitse enintään viisi tärkeintä syytä. Täydennä vastaustasi tarvittaessa kirjoittamalla vaihtoehdon perään.

Malli: 1 (minulle tärkein syy)

2 (toiseksi tärkein syy)

10. En hakenut yhteishaussa, koska:

___ en tiedä mihin hakisin

___ en tule saamaan päättötodistusta, koska _____

___ menen perusopetuksen lisäopetukseen

___ hakeudun muuhun koulutukseen, mihin _____

___ opiskelu on kallis vaihtoehto, koska _____

___ en halua muuttaa kotipaikkakunnalta

___ nykyinen keskiarvo ei riitä opiskelupaikkaan, mihin? _____

___ haluan mennä töihin

___ haluan oppisopimuskoulutukseen

___ kaverinikaan eivät hae koulutukseen

___ muu syy, mikä _____

OSA 3: ARVIOI SAAMAASI OPPILAANOHJAUSTA

Arvioi seuraavaksi saamaasi oppilaanohjausta nyt peruskoulun viimeisellä luokalla **ennen yhteishakua**. Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

11. Mieli pitteeni tähän asti saamastani oppilaanohjauksesta... (ympyröi sopivat)

	täysin samaa mieltä	jokseen- kin samaa mieltä	jokseen- kin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
a) Sain riittävästi henkilökohtaista oppilaan ohjausta	1	2	3	4	0
b) Oppilaanohjaustunteja oli riittävästi	1	2	3	4	0
c) Työhöntutustumisjaksoja oli riittävästi	1	2	3	4	0
d) Oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri ammanteista	1	2	3	4	0
e) Oppilaanohjaus lisäsi kiinnostustani jostakin ammatista	1	2	3	4	0
f) Oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri jatko-opintomahdollisuuksista	1	2	3	4	0
g) Oppilaanohjaus auttoi opiskelutavoitteiden asettamisessa	1	2	3	4	0
h) Oppilaanohjauksesta oli minulle hyötyä	1	2	3	4	0
i) Työhöntutustumisjaksoista oli minulle hyötyä	1	2	3	4	0

12. Onko sinulla ohjaukseen tai muuhun tukeen liittyviä toiveita esimerkiksi tälle keväälle tai ensi syksylle? Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	täysin samaa mieltä	jokseen- kin samaa mieltä	jokseen- kin eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
a) Haluaisin tukiopetusta	1	2	3	4	0
b) Haluaisin keskustella jonkun kanssa jatko-opiskelusta	1	2	3	4	0
c) Haluaisin jatkossa opiskeluun liittyvää ohjausta	1	2	3	4	0
d) Haluaisin lisätietoja eri koulutusvaihtoehtoista	1	2	3	4	0
e) Haluaisin lisää tietoja eri ammanteista	1	2	3	4	0
f) Haluaisin työharjoitteluun tai työpajalle	1	2	3	4	0

Liite 3: SAATEKIRJE

Perusopetusta antaville kouluille ja oppilaanohjaajille

SELVITYS KEVÄÄN 2005 YHTEISHAUSSA HAKEMATTA JÄTTÄMISEN SYIS- TÄ PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖLUOKKALAISTEN JA LISÄOPETUKSEN OPPILAIDEN OSALTA

Länsi-Suomen lääninhallitus yhteistyössä Opetushallituksen ja sen koordinoiman Nuorten osallisuushankkeen kanssa selvittävät koko maassa keväällä 2005 yhteishaussa hakematta jättäneiden oppilaiden syitä olla hakematta sekä näkemyksiä ohjaustarpeista, opiskelun merkityksestä ja jatkosuunnitelmista omassa elämässään.

Tavoitteenamme on saada valtakunnallisesti kokonaiskuva niistä syistä, jotka aiheuttavat tai vaikuttavat yhteishaussa hakematta jättämiseen. Toivomme myös saavamme nuorten avulla tietoa heidän kokemuksistaan ohjauspalvelujen toimivuudesta sekä heidän ajatuksiaan tulevaisuuden mahdollisuuksistaan ja suunnitelmistaan.

Päästäksemme tavoitteisiimme tarvitsemme teidän, peruskoulujen oppilaanohjaajien, apua. Pyydämme, että huolehditte joko ryhmässä tai yksilöllisesti oheisen kyselylomakkeen täyttämistä omien oppilaidenne kohdalla. Toivomme teidän korostavan vastauksien luottamuksellisuutta ja asian tärkeyttä opintojen ohjauksen ja erilaisten koulutusmahdollisuuksien kehittämisen kannalta. Kyselyn tulokset raportoidaan siten, että yksittäisiä kouluja tai oppilaita ei voi tunnistaa.

Kyselylomakkeet palautetaan varsinaisen hakulomakkeen kanssa **18.3.2005** mennessä erillisessä suljetussa kirjekuoressa oman alueenne lääninhallitukseen. Kuoreen merkintä ”Hakemattomien hakulomake”.

Lääninhallitukset huolehtivat palautuksen Länsi-Suomen lääninhallituksen Tampereen palveluyksikköön: Länsi-Suomen lääninhallitus, sivistisosasto, Uimalankatu 1, PL 346, 33101 Tampere.

Kiitos yhteistyöstä!

Heli Kuusi
Ylijohtaja
Opetushallitus

Juha Mäntyvaara
Osastopäällikkö
Länsi-Suomen lääninhallitus

Lisätietoja kyselystä antavat:

Tenho Laukkanen
Suunnittelija
Länsi-Suomen lääninhallitus
tenho.laukkanen@lslh.intermin.fi
040 709 3122

Elise Hänninen
Projektipäällikkö
Nuorten osallisuushanke/Opetushallitus
elise.hanninen@oph.fi
050 405 8932

Liite 4: TILASTOLLISEN ANALYYSIN MUUTTUJAT

Muuttujan nimi:

Muuttujan sisältö:

Taustamuuttujia:

1:	nro	tilastoyksikön järjestysnumero
2:	hakualue	yhteishakualueiden koodit, 1=Uusimaa, 5=Varsinais-Suomi, 6=Satakunta, 9=Häme, 10=Pirkanmaa, 12=Kymi, 13=Etelä-Savo, 14=Pohjois-Karjala, 15=Pohjois-Savo, 16=Keski-Suomi, 17=Vaasa, 19=Pohjois-Pohjanmaa, 20=Kainuu, 21=Lappi
3:	kunta	kunnan nimi
4:	luokka	1=9. luokka, 2=lisäopetuksen 10. luokka
5:	opetusmuoto	1=yleisopetus, 2=erityisopetus, 3=integroitu erityisopetus
6:	sukupuoli	1=tyttö, 2=poika
7:	äidinkieli	1=suomi, 2=ruotsi, 3=muu
8:	muu äidinkieli	kieli, avoin vastaus
9:	arvosana1	äidinkielen arvosana asteikolla 4-10
10:	arvosana2	matematiikan arvosana asteikolla 4-10
11:	arvosana3	englannin arvosana asteikolla 4-10
12:	mieluisin aine	mieluisin aine, avoin vastaus
13:	arvosana4	mieluisimman aineen arvosana asteikolla 4-10
14:	onko keskustellut	1=kyllä, 0=ei, 9=ei vastausta
15:	äiti	1=kyllä, 9=ei vastausta
16:	isä	1=kyllä, 9=ei vastausta
17:	sisar	1=kyllä, 9=ei vastausta
18:	opintoohjaaja	1=kyllä, 9=ei vastausta
19:	opettaja	1=kyllä, 9=ei vastausta
20:	kaveri	1=kyllä, 9=ei vastausta
21:	muu	1=kyllä, 9=ei vastausta
22:	keskustelija	muu keskustelija, jonka kanssa hakemisesta on keskusteltu, avoin vastaus

Syyt hakemattomuuteen tärkeysjärjestyksessä:

23:	syy1	1=tärkein syy, 2=toiseksi tärkein syy,
24:	syy2	3=kolmanneksi tärkein syy, 4=neljänneksi tärkein syy,
25:	syy2avoin	5=viidenneksi tärkein syy
26:	syy3	”en tiedä mihin hakisin”
27:	syy4	”en tule saamaan päättötodistusta”
28:	syy4avoin	päättötodistuksettomuus, avoin vastaus
29:	syy5	”menen perusopetuksen lisäopetukseen”
30:	syy5avoin	”hakeudun muuhun koulutukseen”
31:	syy6	muu koulutus, avoin vastaus
32:	syy7	”opiskelu on kallis vaihtoehto”
		opiskelun hinta, avoin vastaus
		”en halua muuttaa kotipaikkakunnalta”
		”nykyinen keskiarvo ei riitä opiskelu-paikkaan”

33. syy7avoin keskiarvon riittämättömyys, avoin vastaus
 34: syy8 ”haluan mennä töihin”
 35: syy9 ”haluan mennä oppisopimuskoulutukseen”
 36: syy10 ”kaverinikaan eivät hae koulutukseen”
 37: syy11 ”muu syy”
 38. syy11avoin muu syy, avoin vastaus

Mielipiteet vastaushetkeen mennessä saadusta oppilaanohjauksesta: 1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3=jokseenkin eri mieltä, 4=täysin eri mieltä, 0=en osaa sanoa

39. mielipide1 ”sain riittävästi henkilökohtaista oppilaan-ohjausta”
 40. mielipide2 ”oppilaanohjaustunteja oli riittävästi”
 41. mielipide3 ”työhöntutustumisjaksoja oli riittävästi”
 42. mielipide4 ”oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri ammateista”
 43. mielipide5 ”oppilaanohjaus lisäsi kiinnostustani jostakin ammatista”
 44. mielipide6 ”oppilaanohjaus lisäsi tietojani eri jatko-opintomahdollisuuksista”
 45. mielipide7 ”oppilaanohjaus auttoi opiskelutavoitteiden asettamisessa”
 46. mielipide8 ”oppilaanohjauksesta oli minulle hyötyä”
 47. mielipide9 ”työhöntutustumisjaksoista oli minulle hyötyä”

Toiveita ohjaukseen tai muuhun tukeen: 1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3=jokseenkin eri mieltä, 4=täysin eri mieltä, 0=en osaa sanoa

48. toive1 ”haluaisin tukiopetusta”
 49. toive2 ”haluaisin keskustella jonkun kanssa jatko-opiskelusta”
 50. toive3 ”haluaisin jatkossa opiskeluun liittyvää ohjausta”
 51. toive4 ”haluaisin lisätietoja eri koulutusvaihto-ehdoista”
 52. toive5 ”haluaisin lisää tietoja eri ammateista”
 53. toive6 ”haluaisin työharjoitteluun tai työpajalle”

Asennoituminen opiskeluun: 1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3=jokseenkin eri mieltä, 4=täysin eri mieltä, 0=en osaa sanoa

54. Viihtyvyys ”viihdyn peruskoulussa hyvin”
 55. Kiinnostavuus ”koulunkäynti kiinnostaa minua”
 56. Onnistuminen ”koen onnistuneeni opiskelussa”
 57. Tunnollisuus ”pyrin tekemään koulutyöni kunnolla”
 58. Tarpeellisuus ”koulutuksen hankkiminen on elämäni myöhemmässä vaiheessa vielä tarpeen”